

คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ทรงสิริ วิชิรานนท์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ. 2556

ชื่องานวิจัย : คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผู้วิจัย : ทรงสิริ วิชิรานนท์
พ.ศ. : 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำแนกตามภูมิหลังของนักศึกษา และนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย 2) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าเอฟ และ 2) การสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีความซื่อสัตย์สูงสุด (\bar{X} = 4.45) และความมั่งคั่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.53) ด้านความรู้และทักษะ นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.19) และมีนิสัยใฝ่รู้ คำนึงว่าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.66) ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.25) ส่วนเรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.82) ด้านสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาเกิดทุนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.48) ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.70) และด้านเศรษฐกิจ การเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.35) ส่วนการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.11)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำแนกตามภูมิหลังของนักศึกษาพบว่า เพศที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านคุณลักษณะพื้นฐานและด้านความรู้ ทักษะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ชั้นปีที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คณะที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาชีพผู้ปกครองของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความเชื่อมั่นของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้แก่ 1. สร้าง /ปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี โดยให้มีความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และเอื้อให้นักศึกษามีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์พร้อมกับรอบรู้สหวิทยาการ ทั้งนี้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2. การสร้างหลักสูตรการเรียนความเป็นพลเมืองดีด้วยกิจกรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยตามความสนใจของนักศึกษา โดยกำหนดความสำคัญของนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรม กำหนดหน่วยชั่วโมง/หน่วยกิจกรรม/ กำหนดช่วงชั้นปีการศึกษาที่เข้าร่วม รวมถึงกำหนดกิจกรรมที่ต้องเข้าร่วม

Title : Good Citizen Characteristics of the Students of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Researcher : Songsiri Wichiranon

Year : 2013

Abstract

This research is aimed to study the characteristics of the good citizen of the students of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon and to compare the views on the good citizen characteristics of the students from the above-mentioned university which can be identified by the students' backgrounds. The research presents the development approaches on the characteristics of the good citizen of the students. The target groups of this research include 1) the executives and 2) the students who registered in the academic year 2012. The research tools consist of the questionnaires and the interviews. The statistics include the frequency, percentage, mean and standard deviation of T and F value. As for the interviews, they were analyzed by making use of the frequency and content analysis.

The Result of the study

1. Most students have good citizen characteristics in all aspects as a whole (\bar{X} = 3.98). As for each aspect, it was found out as the followings. For the basic background characteristics, the students' good citizen characteristics on faithfulness were in the maximum average (\bar{X} = 4.45), whereas the economical characteristics of the students were in the lowest average (\bar{X} = 3.53). For Knowledge and skill, the students' adaptation in various situations was in the maximum average (\bar{X} = 4.19), whereas the students' seeking knowledge and searching for additional learning was in the lowest average (\bar{X} = 3.66). For Democratic political aspect, the students' appreciation themselves and toward others was in the maximum average (\bar{X} = 4.25), whereas the students' demanding or fighting for fairness was in the lowest average (\bar{X} = 3.82). For Society and culture, the students' respect of the nation, religion, and the Royal family was in the maximum average (\bar{X} = 4.48), whereas the students' participation in the religious activities was in the lowest average (\bar{X} = 3.70). For Economic aspect, the students' value of faithful occupation was in the maximum average (\bar{X} = 4.35), whereas the students' expense books were in the lowest average (\bar{X} = 3.11).

2. The students' views on good citizen characteristics of this University classified by the students' backgrounds can be found out as follows. The students' different genders were significantly different on the basic background characteristics as well as knowledge and skill at 0.05. The students' different classes were significantly different on economic aspect at 0.05. The students' different departments were significantly different on good citizen characteristics as a whole at 0.01. The different parental careers of the students were significantly different on democratic political aspect at 0.05. The different confidence of the students was significantly different on good citizen characteristics as a whole at 0.01.

3. The approaches to develop good citizen characteristics of the students should be implemented as the followings. 1) Revise the curriculum based on student-centered learning aimed to develop good citizen characteristics of the students by balancing the theory and practice to enhance the students' to be professional and well-rounded. 2). Develop good citizen characteristics of the students by activities. Encourage the students to join the existing activities including the activities outside the university up to the students' own interest by setting up the importance of joining activities, setting the requirement of hours, numbers of activities, classes, and types of activities students have to accomplish.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เล่มนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่สนับสนุนงบประมาณวิจัยสถาบันในการทำวิจัย ขอขอบคุณ ดร.อรณี อรุณเรือง ที่ช่วยแก้ไขบทความคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาทุกท่าน รวมถึงขอขอบคุณนักศึกษาทั้ง 9 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย จนทำให้การจัดทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความสนใจตลอดมา ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจมาก

ทรงสิริ วิชิรานนท์

กันยายน 2556

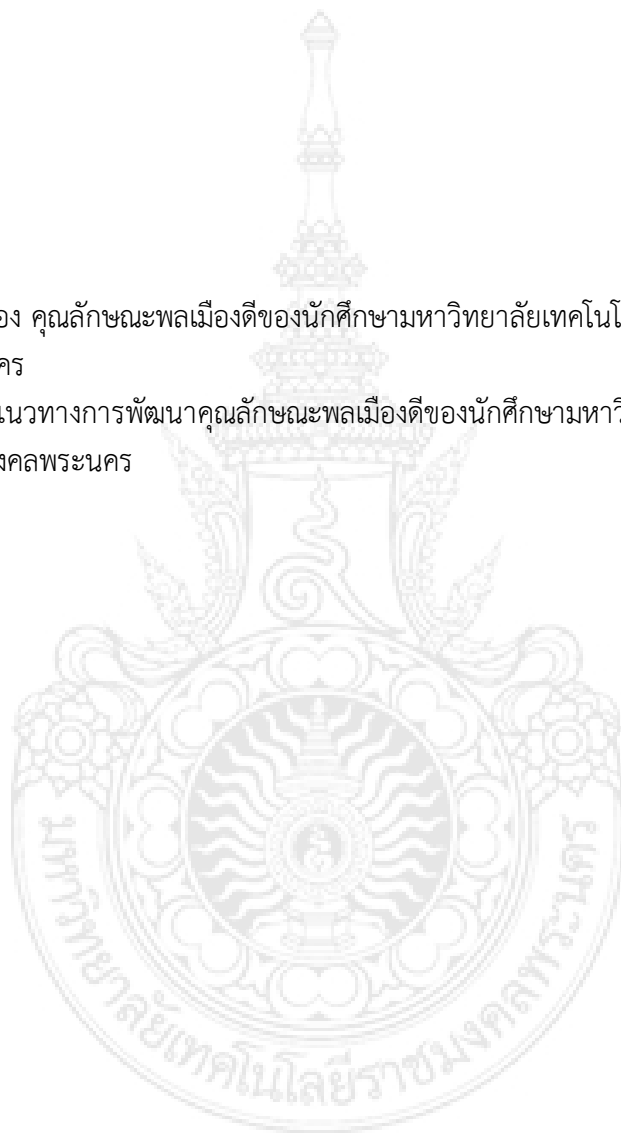
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 คำจำกัดความ	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ความหมายและความสำคัญของคุณลักษณะพลเมือง	5
2.2 คุณลักษณะพลเมืองที่ดี	6
2.3 การจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองและความเป็นพลโลก	24
2.4 ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561	29
2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2.6 กรอบแนวคิด	39
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	41
3.1 วิธีการศึกษา	41
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
3.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย	42
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
--------	------

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังนักศึกษา	46
4.2 คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา	49
4.3 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามภูมิหลังนักศึกษา	54
4.4 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามความคิดเห็นของนักศึกษา	68
4.5 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามความคิดเห็นของผู้บริหาร	73
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
5.1 สรุปผล	77
5.2 อภิปรายผล	81
5.3 ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	
-แบบสอบถามเรื่อง คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมนังคหลวงพระนคร	87
-แบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมนังคหลวงพระนคร	91

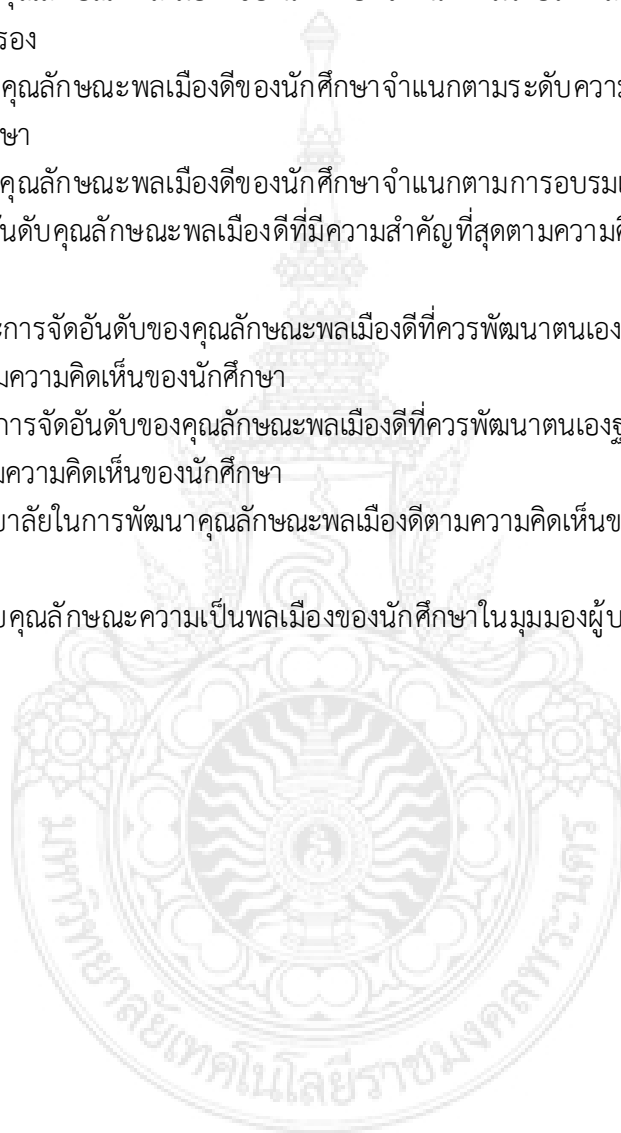

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาและการกำหนดขนาดตัวอย่าง	42
4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภูมิหลังนักศึกษา	46
4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายของระดับคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวม	49
4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา	49
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมาย ด้านความรู้และทักษะตามความเห็นของนักศึกษา	50
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายด้านการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ตามความเห็นของนักศึกษา	51
4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายด้านสังคมและวัฒนธรรมตามความเห็นของนักศึกษา	52
4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมาย ด้านเศรษฐกิจ ตามความเห็นของนักศึกษา	53
4.8 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามเพศ	54
4.9 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา	54
4.10 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านเศรษฐกิจจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา	55
4.11 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามคณะที่ศึกษา	56
4.12 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมจำแนกตามคณะที่ศึกษา	57
4.13 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษาจำแนกตามคณะที่ศึกษา	58
4.14 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านความรู้และทักษะจำแนกตามคณะที่ศึกษา	58
4.15 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามคณะที่ศึกษา	59
4.16 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรมจำแนกตามคณะที่ศึกษา	59
4.17 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านเศรษฐกิจจำแนกตามคณะที่ศึกษา	60
4.18 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ย	61
4.19 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามสถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.20 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง	63
4.21 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง	64
4.22 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง	65
4.23 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามระดับความเชื่อมั่นในตัวเองของนักศึกษา	66
4.24 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู	67
4.25 จำนวนร้อยละและอันดับคุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุดตามความคิดเห็นของนักศึกษา	68
4.26 จำนวน ร้อยละ และการจัดอันดับของคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะนักศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษา	69
4.27 จำนวน ร้อยละและการจัดอันดับของคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองฐานะสมาชิกของสังคมตามความคิดเห็นของนักศึกษา	70
4.28 บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามความคิดเห็นของนักศึกษา	72
4.29 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาในมุมมองผู้บริหาร	73

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

คนนับเป็นรากฐานสำคัญของสังคมเป็นสิ่งที่ต้องลงทุนในการพัฒนา ก่อนสิ่งอื่นใดให้คนมีความเข้มแข็ง เป็น "พลังของแผ่นดิน" เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถดูแลรับผิดชอบการดำเนินชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี มีคุณภาพ มีคุณธรรมภายในกรอบกติกาของสังคมอย่างมีความสุข สังคมจะพัฒนาได้ต้องขึ้นอยู่กับการพัฒนาคนที่อยู่ในสังคมนั้น รากฐานการพัฒนาคนอยู่ที่เป็นคนมีความสุข คือ สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข (ประเวศ วะสี, 2546) กระแสโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจฐานความรู้ในสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงปรารถนา การพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่พัฒนาคน และสังคมย่อมส่งผลเสียในด้านต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่คุณภาพชีวิตของคนไทยที่ตกต่ำ สังคมไทยในปัจจุบันมีความเปราะบางด้านคุณธรรมจริยธรรมมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วสู่วิถีโลกปัจจุบันโดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบของการก้าวเดินไปข้างหน้า (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2553) ภาพที่เห็นชัดเจนก็คือ การทุจริตคอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การเสพและการค้ายาเสพติดของวัยรุ่น จากปัญหาและสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เด็กและเยาวชนได้รับอิทธิพลโดยตรงทำให้มีค่านิยมด้านวัตถุ ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ และจริยธรรมในสังคม

การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของความ เป็นพลเมืองที่ดีจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศ การกล่อมเกลாத่างสังคมเพื่อพัฒนาให้บุคคลมี คุณธรรมและมีคุณภาพรู้จักหน้าที่ต่อตนเอง และหน้าที่ต่อส่วนรวมมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามนั้นจะต้อง อาศัยหลายสถาบันร่วมกันพัฒนา อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษา เป็นกระบวนการที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อย่างสมบูรณ์ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับ ความหมายของการศึกษาเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2520 ไว้ดังนี้ " การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการ พัฒนาความรู้ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ และประสิทธิภาพการพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว "

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ระบุว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" อาจสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนที่ พึงประสงค์คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 :

11) โดยคนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ที่ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจ เป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข **คนเก่งคือ** คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตโดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้านหรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทยสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้ **คนมีความสุขคือ** เป็นคนมีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ จะเห็นได้ว่าจากสาระดังกล่าวเป็นการเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี

และจากการเปลี่ยนแปลงสถานะจากการเป็นนักเรียนในโรงเรียนที่ต้องอยู่ในกฎระเบียบอยู่ในโอวาท และคำสั่งของพ่อแม่และครูมาสู่รั้วของมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษาจะต้องควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้กฎระเบียบของสังคม รวมทั้งสังคมได้คาดหวังว่านิสิตนักศึกษาคควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และโดยเฉพาะต่อสังคม ดังนั้นการกระทำสิ่งใดจึงควรเป็นการกระทำเพื่อให้คนอื่นได้ประโยชน์หรือการกระทำเพื่อสังคม ส่วนรวมให้มากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิชและนางลักษณ วิรัชชัย (2543) ชี้ให้เห็นว่าคุณธรรมที่สำคัญของเยาวชนในระดับอุดมศึกษานี้ จึงมุ่งเน้นไปที่ความรับผิดชอบ การมีวินัย ความสามารถในการพึ่งตนเอง และการมีความตั้งใจที่จะกระทำ หรืออีกนัยหนึ่งคือพฤติกรรมที่สะท้อนความเป็นพลเมืองดีของสังคม ส่วนดวงเดือน พันธมนาวิน (2550) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยผลการวิจัยในกลุ่มนิสิตนักศึกษาประมวลได้ว่า ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเยาวชนไทยได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความสามารถในการควบคุมตน ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม การมีสุขภาพจิตดี ความเชื่ออำนาจในตน เหตุผลเชิงจริยธรรม และเอกลักษณ์แห่งอิโก้ ส่วนปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผลจากบิดามารดาครูอาจารย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธ การเห็นแบบอย่างที่ดีในการกระทำพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากคนรอบข้าง การสนับสนุนส่งเสริมจากคนรอบข้างและโรงเรียน และการเปิดรับสื่อที่ดีมีประโยชน์และภูมิหลังส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมพลเมืองดีคือ เพศ ฐานะ และผลการเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจต้องการหาคำตอบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างไร และเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีจำแนกตามภูมิหลังของนักศึกษา รวมถึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เป็นไปใน

รูปแบบที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ทรัพยากรบุคคลของประเทศมีลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีตามความต้องการของสังคมต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำแนกตามภูมิภาคของนักศึกษา
- 2.3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

3.ขอบเขตของโครงการวิจัย

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่
 - (1) ผู้บริหารระดับรองอธิการบดีด้านกิจการนักศึกษาและศิษย์เก่าสัมพันธ์ ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา และรองคณบดีด้านกิจการนักศึกษา
 - (2) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555
- 3.2 ขอบเขตเนื้อหา

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบคุณลักษณะพลเมืองดีไว้ 5 ด้าน ได้แก่ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน ด้านความรู้และทักษะ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ
- 3.3 ขอบเขตพื้นที่

คณะวิชาทั้ง 9 คณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- 3.4 ขอบเขตเวลา

ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556

4. คำจำกัดความ

- คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะที่ดี ที่เหมาะสม
- พลเมืองดี หมายถึง พลเมืองกำลังคนของประเทศซึ่งอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศ
- คุณลักษณะพลเมืองของนักศึกษา หมายถึง ลักษณะที่ดี ที่เหมาะสมของนักศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน ด้านความรู้และทักษะ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ
- ภูมิภาค หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา ได้แก่เพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน อาชีพผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

5.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษา
- 5.2 ได้แนวทางการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา
- 5.3 นำเสนอผลการการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำยุทธศาสตร์ กลยุทธ์
โครงการ/กิจกรรมเพื่อสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อค้นพบไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และในบทนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญของพลเมืองดี การปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี องค์ประกอบของคุณลักษณะพลเมืองดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของคุณลักษณะพลเมือง
 - 1.1 ความหมายของคุณลักษณะพลเมือง
 - 1.2 ความสำคัญของพลเมืองดี
2. คุณลักษณะพลเมืองที่ดี
3. การจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองและความเป็นพลโลก
4. ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.ความหมายและความสำคัญของพลเมือง

1.1 ความหมายของคุณลักษณะพลเมือง

คุณลักษณะ (Characteristic) หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 246) มีทั้งที่เป็นลักษณะประจำตัวบุคคล เช่น คุณลักษณะของเด็กไทย เป็นต้น และลักษณะที่ดีของสิ่งต่างๆ ที่มีใช้ตัวบุคคล เช่น คุณลักษณะของพุทธศาสนา คุณลักษณะของสี คุณลักษณะระบบการบริหารที่ดี เป็นต้น

ส่วนคำว่า พลเมือง (Citizen) หมายถึง พลังหรือกำลังคนของประเทศซึ่งอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศ ต่างจากชาวต่างด้าวเข้าเมืองซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศเพียงชั่วคราว เมื่อก้าวถึงพลเมืองของประเทศใดย่อมหมายถึง บุคคลทั้งหลายที่มีสัญชาติของประเทศนั้นๆ ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น เมื่อก้าวถึงพลเมืองของประเทศไทยย่อมหมายถึง คนทั้งหลายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายไทย พลเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศนั้น บุคคลต่างสัญชาติที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งเรียกว่าคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับพลเมืองและมีหน้าที่แตกต่างออกไป เช่น อาจมีหน้าที่เสียภาษี หรือ

ค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้ สิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้นๆ ความเป็นพลเมืองมีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐต่อประเทศ

คุณลักษณะพลเมืองไทยจึงหมายถึง พลเมืองหรือกำลังคนของประเทศไทยซึ่งอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศที่มีลักษณะประจำตัวบุคคลที่เหมาะสม

นอกจากนี้ผู้ให้ความหมายของ ได้ให้ความหมายของพลเมืองไว้ในลักษณะต่างๆ ได้แก่

ศรัญญู หมั่นทรัพย์ (ม.ป.ป) ได้แบ่งความหมายของพลเมืองพลเมืองใน 2 ระดับ คือระดับของการเป็นพลเมืองตามสภาพทางกฎหมายและการเมือง ซึ่งเป็นความหมายพื้นฐานว่าพลเมืองคือ ฐานะสมาชิกของรัฐและชุมชนมีสิทธิและความรับผิดชอบตามกำหนดในกฎหมาย เช่น การเคารพกฎหมาย การออกเสียงเลือกตั้ง การชำระภาษีและการเป็นทหาร และระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ (Public life) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะ หรือชีวิตส่วนรวมดีขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางการเมืองและชีวิตสาธารณะซึ่งสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง การยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองในประเด็นต่างๆหรือการแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง

ประเวศ วะสี (อ่างใน กิตติศักดิ์ ปรกติ , ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายพลเมืองว่า เป็นคำที่บ่งบอกถึงคุณภาพในทางที่ “มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนมีอิสระมีความรู้มีเหตุผลมีส่วนร่วมในกิจการของส่วนรวมหรือกระบวนการทางนโยบาย”

ถาซุตา เทพายากุล (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความเป็นพลเมือง (citizenship) ว่าหมายถึงฐานะของความเป็นพลเมือง (citizen) ที่เป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมืองหรือรัฐมีสิทธิและความรับผิดชอบที่ถูกกำหนดโดยกฎหมายในฐานะที่เป็นพลเมืองมีการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะภายใต้กฎหมายกฎเกณฑ์ทางสังคมและศีลธรรม

ส่วนคำว่าพลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วน ทั้งกิจที่ต้องทำ และกิจที่ควรทำหน้าที่ กิจที่ต้องทำ หรือควรทำ เป็นสิ่งที่กำหนดให้ทำ หรือห้ามมิให้กระทำ ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวมแล้วแต่กรณี ถ้าไม่ทำหรือไม่ละเว้นการกระทำตามที่กำหนดจะได้รับผลเสียโดยตรง คือ ได้รับโทษ หรือถูกบังคับ เช่น ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุกิจที่ต้องทำ ได้แก่ กฎหมาย เป็นต้น

กิจที่ควรทำ คือ สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ หรือละเว้นการกระทำ ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำ จะได้รับผลเสียโดยทางอ้อม เช่น ได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่คบค้าสมาคมด้วย ผู้กระทำกิจที่ควรทำจะได้นับการยกย่องสรรเสริญจากคนในสังคม โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุกิจที่ควรทำ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

พลเมืองดีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญา ขยันขันแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522:28) และปรีชา ตงมณี (2531:41)ได้ให้ความหมายของคำว่า พลเมืองดีไว้ในแนวทางเดียวกันว่า พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่มีจริยธรรมสูง กล้าทำความดีโดยไม่หวังผล มีทัศนคติและนิสัยอันพึงปรารถนาของสังคม

1.2 ความสำคัญของพลเมืองดี

พลเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม ทุกสังคมย่อมต้องการพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งหมายถึง ความมีร่างกายจิตใจดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหา ได้มีประสิทธิภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าความมั่นคงให้กับประเทศชาติ และการเป็นพลเมืองดีนั้นย่อมต้องการปฏิบัติตามบรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม มีคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีมี ดังนี้

1. เพื่อให้รู้จักปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม
2. เพื่อปลูกฝังทักษะการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
3. เพื่อปลูกฝังความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. เพื่อปลูกฝังให้มีทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อสังคม

ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีมีความสำคัญต่อประเทศ เช่น

1. ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง
2. ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
3. ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
4. สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมขนาดเล็ก

หรือขนาดใหญ่ เมื่อทุกคนในสังคมไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็กพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ได้จะประสบความสำเร็จ

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี

การเป็นพลเมืองดีจะมีลักษณะอย่างไรนั้น สังคมจะเป็นผู้กำหนดลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะได้พลเมืองที่ดีตามที่ต้องการ คุณลักษณะของสมาชิกในสังคมจะต้องมีคุณลักษณะพื้นฐานคือคุณลักษณะทั่วไปของการเป็นพลเมืองดี เช่น ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด รับผิดชอบ มีเหตุผล โอบอ้อมอารี มีเมตตา เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม และมีคุณลักษณะเฉพาะ คือ คุณลักษณะเฉพาะอย่างที่ว่าสังคมต้องการให้บุคคลพึงปฏิบัติ เช่น ต้องการบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ ยึดมั่นและเทิดทูนสถาบัน เป็นต้น

จากหลักฐานที่ปรากฏได้มีการกล่าวถึงพลเมืองดีในสมัยกรีกโบราณทฤษฎีของชาวกรีกโบราณซึ่งเป็นคนนำกรบได้ให้ลักษณะของความเป็นพลเมืองดีว่าต้องมีความกล้าหาญพร้อมจะออกไปสมรภูมิเพื่อปกป้องประเทศชาติในขณะที่ชาวเมืองนครเอเธนส์มองผู้ที่เป็นพลเมืองดี คือผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและรัฐ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในแต่ละยุคแต่ละสมัยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีจะแปรเปลี่ยนไป เช่น การเน้นว่าพลเมืองดีต้องมีความรักและเสียสละเพื่อประเทศชาติ หรือการเน้นว่าพลเมืองดีต้องรู้จักหน้าที่ของตนตามระบอบการปกครองของประเทศนั้นๆ เป็นต้น ความเป็นพลเมืองดีเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ทุกสังคมต้องการ เพราะการที่สังคมมีสมาชิกของสังคมเป็นคนดี ปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคมกำหนดให้ย่อมทำให้สังคมมีความสุข

2.1 แนวคิดคุณลักษณะพลเมือง ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีไว้หลายลักษณะพอรวบรวมได้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (อ้างในสิริวรรณ ศรีพหล, 2551) ได้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของพลเมืองดีควรเป็นดังนี้

- 1) เป็นผู้มีความเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตน ใช้สิทธิของตนภายในขอบเขตของกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
- 2) เป็นผู้ที่มีศีลธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงวัฒนธรรมไทยสามารถที่จะถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจไปสู่ลูกหลาน
- 3) เป็นผู้ที่จัดระบบชีวิตของตนได้อย่างเหมาะสมกับฐานะ รู้จักใช้จ่ายพอเหมาะกับรายได้ รู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ปรับตัวเองให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ดี
- 4) เป็นผู้ที่มีความรักชาติ ศาสนา จงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์

5) เป็นผู้ที่รักความสงบ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีวิจารณ์ญาติที่พิจารณาตัดสินว่าสิ่งใดดีสิ่งใดชั่วสิ่งใด มีเหตุผล

6) เป็นผู้ที่ใฝ่หาความรู้อยู่เป็นนิตย์ เพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ไกรยุทธ ชีรตยานันท์ (2531: 30-41 อ่างในปลินธร เพชรฤทธิ์ ,2550 : 16-17) ได้ศึกษาแนวพระราชดำริการพัฒนาศูนย์บริการมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมือง ดังนี้

- 1) ฉันทะและวีริยะ
- 2) ความอดกลั้นและความเข้มแข็ง
- 3) ความตั้งใจจริงและจริงใจ
- 4) ความถูกต้องและยุติธรรม
- 5) ความเมตตาและความเสียสละ
- 6) ความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน
- 7) ความสุจริตและความกตัญญู
- 8) วินัย

ประเวศ วะสี (2535: 21-30 อ่างในปลินธร เพชรฤทธิ์, 2550: 18-19) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะคนไทยในการสัมมนาการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการศึกษาอาชีพและอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไว้ 10 ประการคือ

- 1) เป็นบุคคลเรียนเร็ว ชอบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 2) มีความรู้ทั้งทางวัฒนธรรม ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการจัดการ
- 3) ประกอบอาชีพได้
- 4) สามารถดูแลสุขภาพและความปลอดภัย
- 5) มีความรักธรรมชาติ รักเพื่อนมนุษย์และรักศิลปะ
- 6) มีโลกทัศน์กว้างและจิตใจสาธารณะ
- 7) มีพฤติกรรมองค์กรและความสามารถในการสร้างความเป็นชุมชน
- 8) มีความอดทน มีสมาธิ และความปรารถนาในการทำงาน
- 9) เข้าถึงความหลากหลายและความเป็นนานาชาติ
- 10) มีการพัฒนาจิตวิญญาณ

วิรัตน์ บัวขาว (2541:9-10) กล่าวถึงคุณลักษณะของทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1) มีความรอบรู้ ต้องศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต มีความเก่ง กล้าคิด กล้าทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม
ในสังคม

2) มีทักษะที่หลากหลาย คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นความรู้ที่สามารถปฏิบัติจริงได้

3) มีคุณธรรมสูง

4) มีความรับผิดชอบสูง คือ รับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ และโลก

5) ไม่เป็นภาระต่อสังคม คือ รู้จักประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม
และธรรมชาติ

6) มีความสามารถในการจัดการ

7) มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง

8) มีทักษะทางภาษาและเครื่องมือสื่อสาร ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆได้เป็นอย่างดี

วลัย พานิช (2542 : 226-235) ได้วิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองดีว่าควรมีคุณลักษณะดังนี้

1) ด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย

-รู้และเข้าใจ รับผิดชอบต่อในฐานะสมาชิกของสังคม

-รู้และเข้าใจสนใจกิจกรรมต่างๆ ของสังคมและโลก

-รู้และมีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจ โดยใช้กระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์และธรรมชาติแก้ปัญหาของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี

-ใฝ่หาความรู้และทักษะในวิชาสามัญ วิชาเฉพาะด้าน วิทยาการและเทคโนโลยี

-ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม

-เป็นระเบียบ

-ซื่อสัตย์

-ยุติธรรม

-ประหยัด

-พึ่งตนเองได้

-ไม่เบียดเบียน

-เลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

-มีความคิดริเริ่ม

-อดทน

-มีความกล้าทางจริยธรรม

-แก้ปัญหาและประเมินผลได้

-มีมนุษยสัมพันธ์

2) ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประกอบด้วย

- รู้และเข้าใจ รับผิดชอบในสิทธิของตน
- รู้และเข้าใจกฎหมายต่างๆของบ้านเมือง
- รักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- รู้และเข้าใจปัญหาต่างๆและหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองการปกครอง
- ตระหนักในคุณค่าการใช้สิทธิ เสรีภาพ บนพื้นฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา

3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- มีสำนึกในความเป็นคนไทย
- รักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
- ธำรงรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์และวัฒนธรรมไทย
- ภูมิใจในผลงานอันดีเด่นของไทย
- รับผิดชอบต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ทำประโยชน์ให้สังคมตามบทบาทและหน้าที่
- เห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม
- เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

4) ด้านเศรษฐกิจประกอบด้วย

- รู้และเข้าใจในพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ
- เห็นคุณค่าของการรักษาทรัพยากรและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
- นิยมใช้ผลผลิตไทย
- รู้เข้าใจปัญหาเศรษฐกิจและหาแนวทางแก้ไข

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างในปลินธร เพชรฤทธิ์ ,2550:-22-24) ได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการเพื่อพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เยาวชนเป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ดังนี้

1) ขยัน หมายถึง ความตั้งใจเพียรพยายาม ทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนผลงานสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2) ประหยัด หมายถึง การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของแต่พอควร พอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

3) ซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกถ้าเอียงหรืออคติ

4) มิวินัย หมายถึง ความยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม

5) สุภาพ หมายถึง เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

6) สะอาด หมายถึง ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย วาจา และใจ รวมถึงสภาวะแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7) สามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียว ความปรองดอง ร่วมใจปฏิบัติหน้าที่การทำงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลาย ยอมรับความมีเหตุผล

8) มีน้ำใจ หมายถึง ความจริงใจ ไม่เห็นแก่ตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

สมพร ใช้บางยาง (2556) ระบุคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมือง ได้แก่

1) สนใจและให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การมีจิตสาธารณะ มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม

2) มีบทบาทหน้าที่ทำงานในชุมชน หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสังคมเพื่อจะได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รวมทั้งปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ยึดมั่นในวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม

3) ใช้ความคิดเห็นร่วมกันในการจัดการปัญหา หมายถึง เคารพในสิทธิและการตัดสินใจของผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีเหตุผลและมีการประนีประนอมกันในทางความคิด รู้จักใช้ปัญญาและเหตุผลในการแก้ปัญหา ยึดถือหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกันของสมาชิก

4) ซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง การกระทำที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่ยึดเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน ทั้งยังหมายถึงการกระทำดีและถูกต้องตามหน้าที่ต่อผู้อื่น การยอมรับการกระทำของตนเอง หรือการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

5) สามัคคี หมายถึง ใช้เสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิเสียงข้างน้อย รู้จักแก้ปัญหาโดยสันติวิธี รู้จักการใช้เหตุและผลเพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจต่อกัน

6) ละอาย เกรงกลัวต่อความชั่ว หมายถึง การยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

7) กล้าและเชื่อมั่น หมายถึง ความกล้าหาญทางจริยธรรมและเชื่อมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งกล้าปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกในทางที่ถูกที่ควรโดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ ความ

กล้านี้ไม่ใช่การอวดดี แต่เป็นการแสดงออกอย่างมีเหตุผล

8) ส่งเสริมคนดี ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมความดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

Cogan and Derricott:1998, Pitiyanuwat:2007;Trilling and Fadel:2009 and Barber:2010 (อ้างในสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, ม.ป.ป) ซึ่งสรุปได้ว่า คุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

- 1) มีความสามารถในการมองปัญหาและหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลก
- 2) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และรู้จักรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคม
- 3) มีสมรรถภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีวิธีคิดอย่างเป็นระบบ
- 4) มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
- 5) มีความเต็มใจในการที่จะเปลี่ยนการดำเนินชีวิต และลักษณะนิสัยในการบริโภคส่วนตนเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
- 6) มีจริยธรรมและคุณธรรม
- 7) มีความรู้ทั่วไปเพื่อดำรงชีวิตและมีความรู้เฉพาะในการประกอบอาชีพ
- 8) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม
- 9) มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ
- 10) มีทักษะทางอาชีพ และทักษะชีวิต

จากลักษณะทั้ง 10 ประการแสดงให้เห็นความต้องการลักษณะที่พึงปรารถนาของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ว่าลักษณะที่สำคัญมิใช่เพียงความรู้และรู้ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่รวมไปถึงทัศนคติค่านิยมความไวในการรับรู้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงตลอดจนมีความสามารถที่จะลงมือปฏิบัติงานได้อย่างมีหลักการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ได้สรุปลักษณะพลเมืองไทยในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

- 1) คนไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- 2) คนไทยใฝ่รู้และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง
- 3) คนไทยใฝ่ดี มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึก และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย
- 4) คนไทยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะการคิด และปฏิบัติคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร

Davies, Gregory and Riley (1999:44-48 อ้างในปลินธร เพชรฤทธิ์, 2550:26) ได้ศึกษาเรื่อง Good Citizenship and Educational Provision ซึ่งสอบถามครูในสหรัฐอเมริกาถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสรุปได้ดังนี้

1) คุณลักษณะทางสังคม

- ตระหนักและเห็นใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น
- มีพฤติกรรมที่มีคุณธรรม
- มีความอดทนในความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคม

2) คุณลักษณะที่แสดงบทบาทในการอนุรักษ์/เชื่อถือในกฎเกณฑ์

- ยอมรับในสิทธิและอำนาจในทางกฎหมาย
- ยอมรับในความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย
- มีความรักชาติ

3) คุณลักษณะด้านความรู้

- มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
- มีความรู้เกี่ยวกับสังคมนานาชาติ
- มีความรู้ ความสามารถในการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น

ส่วนคุณธรรมของการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยมีดังนี้

- 1) ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสำนึกถึงความสำคัญของความเป็นคนไทย มีจิตใจฝักใฝ่ศาสนา และตระหนักถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในการผดุงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป
- 2) การยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ ทุกศาสนามีหลักศีลธรรมที่ช่วยสร้างจิตใจของคนให้กระทำดี ไม่เบียดเบียนกัน มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กัน สมาชิกในสังคมสมควรศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือแล้วปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถืออย่างสม่ำเสมอ
- 3) ความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่ยึดเอาสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน บุคคลควรซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ กระทำตนให้เป็นคนดี และบุคคลควรซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่นๆ หมายถึงกระทำดี และถูกต้องตามหน้าที่ต่อผู้อื่น
- 4) ความเสียสละ หมายถึง การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม
- 5) ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนเองหรือการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

- 6) การมีระเบียบวินัย หมายถึง การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้
- 7) การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงทันตรงตามเวลาที่กำหนดโดยใช้เวลาอย่างคุ้มค่า
- 8) ความกล้าหาญทางจริยธรรม หมายถึง การกระทำที่แสดงออกในทางที่ถูกต้องโดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ ความกล้านี้ไม่ใช่การอวดดี แต่เป็นการแสดงออกอย่างมีเหตุผล เพื่อความถูกต้อง

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548) ได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนไทยว่ามี 3 มิติได้แก่

- 1) มิติด้านความรู้ความเข้าใจในหลักและระเบียบการปกครองประเทศและท้องถิ่น สิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่
- 2) มิติด้านความคิดเห็นหรือเจตคติ มีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิต ค่านิยมของไทย ผนึกความเป็นชาติร่วมกับผู้อื่น
- 3) มิติด้านการปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย กฎศีลธรรม กฎกติกาของชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติ หลักสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น จรรยาของพลเมืองต้องมีความเป็นระเบียบและความดีงามของสังคม

นอกจากนี้ศักดิ์ชัย นิรัญทวี ยังได้วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งประมวลจากพระบรมราโชวาทที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องพระมหากษัตริย์และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจากหนังสือคำพ่อสอน รวมทั้งปาฐกถาด้านการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในหนังสือชื่อรัตนพิณจินตการศึกษาได้ข้อสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ ความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม และกำลังกายที่สมบูรณ์

ความเพียรที่บริสุทธิ์ (Pure Perseverance) คือความขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อถอยในกิจการที่ทำโดยแยกคุณสมบัติออกเป็นสองด้านคือ 1) ความสามารถในการกระทำและ 2) คุณธรรมจิตสำนึกในการกระทำ

ปัญญาที่เฉียบแหลม คือ ความฉลาดรู้และสติปัญญาความคิด ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการรู้จริงรู้ครบถ้วน รู้เหตุรู้ผล รู้เท่าทัน รู้เชื่อมโยงความเป็นไทยกับความรู้สากล รู้จักตนเอง รู้จักสังคม

กำลังกายที่สมบูรณ์ คือ การมีสุขภาพะทั้งทางกายและจิต

การที่เด็กในช่วงวัยรุ่นจะมีคุณลักษณะทั้ง 3 ประการได้ต้องมีความพร้อม 7 ประการได้แก่ 1 ความพร้อมในการแสวงหาความรู้และค้นพบความรู้ 2 ความพร้อมทางด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม 3 ความพร้อมทางด้านทักษะชีวิตและวินัยชีวิต 4 ความพร้อมทางการคิดและจินตนาการ 5 ความพร้อมทางด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์ 6 ความพร้อมทางการทำงานและความสามารถในการงานอาชีพ และ 7 ความพร้อมของสมรรถนะในการแข่งขัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์และคณะ (2545) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย สรุปได้ว่า คุณลักษณะของคนไทยพึงมี 5 มิติคือ มิติทางด้านร่างกาย มิติด้านจิตใจ มิติด้านความรู้ มิติด้านทักษะ ความสามารถ และมิติด้านลักษณะชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) มิติด้านร่างกายคือ เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการในด้านร่างกาย และสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์แต่ละช่วงวัย
- 2) มิติด้านจิตใจคือ เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี
- 3) มิติด้านความรู้คือ เป็นผู้ที่สามารถรู้สึกในแก่นสาระของวิชา รู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการและเป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ไกลโดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้
- 4) มิติด้านทักษะความสามารถคือ เป็นผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด มีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะภาษาต่างประเทศ รวมทั้งมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะทางสังคม มีทักษะการอาชีพ มีทักษะทางสุนทรียะ มีทักษะการจัดการที่ดี
- 5) มิติด้านลักษณะชีวิตคือ เป็นผู้ที่มีลักษณะชีวิตแห่งความขยันอดทน ทุ่มเททำงานหนัก มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ ทำทุกอย่างอย่างดีที่สุด มีจิตสำนึกประชาธิปไตย เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีจิตสำนึกต่อผู้อื่นและส่วนรวม รวมทั้งมีชีวิตแห่งการประหยัตอบออม

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัยโดยการศึกษานี้ได้กำหนดเฉพาะคุณลักษณะหลักที่สำคัญของคนไทย 10 ลักษณะโดยตั้งอยู่บนฐานแนวคิดที่ว่าคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกอันจะมีส่วนในการนำพาบุคคลและประเทศชาติให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่ง 10 คุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นได้แก่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2547 : 98)

- 1) มีความสามารถในการคิด
- 2) มีคุณธรรมซื่อสัตย์และรักความถูกต้อง
- 3) ร่างกายแข็งแรงสุขภาพดีและสูงใหญ่
- 4) รักการเรียนรู้
- 5) มีสุขภาพจิตดี
- 6) ขยันอดทนทุ่มเททำงานหนัก
- 7) มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม
- 8) มีระเบียบวินัย
- 9) รู้รอบด้านและเท่าทันเหตุการณ์
- 10) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย

หากพิจารณาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 6 ที่ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และวัฒนธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” อาจสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์คือผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 11) โดยมีรายละเอียดดังนี้

คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผลรู้หน้าที่ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจ เป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตโดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเองควบคุมตนเองได้ทันโลกทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตนสังคมและประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือเป็นคนมีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ในขณะที่สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (อ้างในกรมวิชาการ, 2542 : 10-11) นิยามของคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข ดังนี้

ดี หมายถึง 1. การมีวินัย และ 2. การมีค่านิยมประชาธิปไตย

1. การมีวินัย ประกอบด้วย สนใจใฝ่รู้ มีสติควบคุมตนเอง รับผิดชอบ มีเหตุผล ซื่อสัตย์ และขยัน

2. การมีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าตนเอง และคุณค่าผู้อื่น การทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพกติกาของสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็น มีเหตุผล และเสียสละ

เก่ง หมายถึง การมีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน การมีตรรกะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่ช่วยทำให้เกิดการสังเกต ประมวล จัดกลุ่ม เชื่อมโยง ตั้งสมมติฐานและทดลอง การมีทักษะทางดนตรี และจังหวะการเคลื่อนไหว การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ และการมีความลึกซึ้งภายในจิตใจ และเอื้ออาทรต่อสิ่งแวดล้อม

ความสุข หมายถึง การมีความรัก และการแบ่งปัน มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างความจริง ความงาม และความเป็นธรรม ประพฤติชอบ มีความสุข สันติ และไม่เบียดเบียน รวมถึงการบริโภคสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของกระแส

ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับสาระในเอกสารมาตรฐานของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548 : 3 - 4) ที่กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกไว้ในมาตรฐานที่ 1 ดังมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกคนไทยเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยพัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพตรงตามความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจสติปัญญาความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยมีตัวบ่งชี้คือ

- 1.1 กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์
- 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม
- 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว
- 1.4 ทักษะทางสังคม
- 1.5 คุณธรรมจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

สมพงษ์ จิตระดับ (2546) ได้เสนอความเห็นว่าคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีความมั่นใจในตนเองแบบสากลแต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย
- 2) มีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global literacy)
- 3) รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ จิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักพึ่งตนเอง มีแนวทางมัชฌิมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแนวทางพระพุทธศาสนา
- 5) มีความสามารถเป็นผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อมได้
- 6) มีทักษะการจัดการและการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) รู้จักคุณค่าของตนเองยอมรับความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
- 8) เป็นคนเก่ง คนดีและเป็นคนมีความสุข รู้จักปรับตนเองในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุลแยบยลและรู้เท่าทัน
- 9) มีทักษะชีวิตในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิต้านทานของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถปฏิเสธภัยอันตรายต่างๆที่กระตุ้นยั่วยุให้หลงผิดได้
- 10) มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย ดำรงรักษาถักทอสานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

พรรณผกา กุศลสถาพร (อ้างใน ศักดิ์ชัย นิรัฐทวิ , 2548) ได้วิจัยคุณลักษณะทางจริยธรรมที่นักเรียน นักศึกษาพึงมีได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบ ความเสียสละ การรู้จักสามัคคี ความประหยัดมัธยัสถ์ ความยุติธรรม ความอดุสาหะ ขยันหมั่นเพียร ความมีเมตตากรุณา การพึ่งตนเองได้ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีสัจจะและความจริง ความมีสติรู้จักผิดชอบชั่วดี ความอดทนอดกลั้น การตรงต่อเวลา ความเป็นผู้มีวินัยธรรม ความใฝ่รู้ การรู้จักประมาณตน การไม่เบียดเบียนกัน การมีสัมมาคารวะ การส่งเสริมคนทำความดี และความกล้าทางจริยธรรม

วิชัย ญ้อยธินและคณะ (2551) ได้สรุปคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลกว่าควรมีลักษณะดังนี้

- 1) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม เมื่อพลเมืองทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม และบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือไม่กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดก็จะทำให้รัฐไม่ต้องเสียงบประมาณในการป้องกันปราบปรามและจับกุมผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ นอกจากนี้ยังทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบสุข ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ไม่หวาดระแวงคิดร้ายต่อกัน
- 2) เป็นผู้มีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทุกคนยอมมีอิสระเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งการรู้จักการใช้เหตุผลในการดำเนินงาน จะทำให้ช่วยประสานความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีงามต่อกัน
- 3) ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ เมื่อมีความขัดแย้งกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากความเห็นที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องตัดสินใจปัญหาด้วยการใช้เสียงข้างมากเข้าช่วย และมติส่วนใหญ่ตกลงว่าก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นมติของเสียงส่วนใหญ่
- 4) เป็นผู้นำมีน้ำใจประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีความเสียสละในเรื่องที่จำเป็น เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย เป็นการส่งผลต่อความมั่นคง และความก้าวหน้าขององค์กร ซึ่งสุดท้ายแล้วผลประโยชน์ดังกล่าวก็ย้อนกลับมาสู่สมาชิกของสังคม เช่นการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การสมัครเป็นกรรมการเลือกตั้ง หรือสมาคมบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น
- 5) เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ควรรู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเช่นบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด แต่ต้องไม่เป็นการพูดแสดงความคิดเห็นที่ใส่ร้ายผู้อื่นให้เสียหาย
- 6) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ย่อมต้องมีการทำงานเป็นหมู่คณะ จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในงานนั้นๆ ให้สมาชิกแต่ละคนนำไปปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างเต็มที่

7) มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น

8) มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง ช่วยสอดส่องพฤติกรรมมั่วสุมของเยาวชนในสถานบันเทิงต่างๆ ไม่หลงเชื่อข่าวลือคำกล่าวร้ายโจมตี ไม่มองผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเราเป็นศัตรู รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆด้วยสันติวิธี

9) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามหลักธรรม ทุกคนควรมีศีลธรรมไว้เป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม ถึงแม้จะไม่มีบทลงโทษใดๆ ก็ตาม

สำหรับการจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองในระดับมัธยมศึกษา ได้กำหนดความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญ และนักเรียนพึงปฏิบัติดังนี้

1.การเคารพกฎหมายและกติกาสังคม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้นิยามความหมายของกฎหมายไว้ว่า กฎหมายคือ กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้นหรือเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือเพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามหรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ กฎหมายเป็นข้อบังคับที่รัฐหนึ่งๆ ตราขึ้นมาเพื่อใช้กำหนดความประพฤติและระเบียบแบบแผนของพลเมืองที่อยู่ร่วมกันภายในรัฐนั้นและรวมไปถึงบังคับที่รัฐแต่ละรัฐผูกพันต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและความร่วมมือที่ไว้ไว้ระหว่างกัน เนื่องจากสังคมมีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกว่าในอดีตมาก การควบคุมดูแลโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการมีกฎหมายขึ้นมาเพื่อช่วยในการกำหนดการปฏิบัติจึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมทุกระดับกฎหมายจึงมีความสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ช่วยคุ้มครองและรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงสร้างความสงบเรียบร้อยให้สังคมด้วย

2.การเคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น สิทธิหมายถึง ประโยชน์ที่บุคคลหนึ่งๆ พึงได้รับตามกฎหมาย เช่น การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การรักษาพยาบาลจากรัฐ เป็นต้น ส่วนเสรีภาพหมายถึง ความเป็นอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใดๆภายในขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้ เช่น การแสดงออก การนับถือศาสนา การเดินทาง เป็นต้น หากพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้ในหมวด 3 เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้ระบุถึงสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ในส่วนที่ 1 การใช้สิทธิและเสรีภาพภายในขอบเขตและการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล อันประกอบด้วย สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เสรีภาพในการนับถือศาสนา การเกณฑ์แรงงาน เป็นต้น

3.การมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในสังคมจะมีปัญหาและความขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่ง

ปัญหาและความขัดแย้งนี้อาจเกิดมาจากบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กร และการแก้ไขปัญหาหรือหาข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ย่อมจะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เช่นกัน เนื่องจากบุคคลมีภูมิหลังของครอบครัว การศึกษา และวิธีคิดที่แตกต่างกัน การใช้อารมณ์หรือยึดความคิดของตนเองเป็นหลัก จะทำให้เกิดความไร้ระเบียบและรุนแรงได้ง่าย ดังนั้นการแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงจำเป็นต้องใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ประชาชนในสังคมจะต้องเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ไม่ยึดตัวเองเป็นใหญ่ มีการหาข้อยุติในลักษณะของการร่วมกันคิด และร่วมกันอภิปราย โดยใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน มีการพิจารณาเหตุผลของแต่ละฝ่ายด้วยใจเป็นธรรม ข้อเสนอของฝ่ายใดที่มีเหตุผลและความเป็นไปได้มากกว่าก็จะถูกนำไปปฏิบัติต่อไป

4. การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกประเทศชาติหรือสังคมในระดับต่างๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าไปได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกระดับ ประชากรหรือพลเมืองในสังคมย่อมมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไปตามคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งนี้หากพลเมืองสามารถปฏิบัติตนโดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกแล้ว สังคมในทุกระดับก็จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าไปด้วย

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นจำเป็นต้องคำนึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกตามบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคมระดับต่างๆซึ่งมีแนวทางปฏิบัติตนดังนี้

- 1.การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในครอบครัว ได้แก่ การปฏิบัติตนระหว่างบิดามารดากับบุตร และการปฏิบัติตนระหว่างสามีกับภรรยา
 - 1) ยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 - 2) ช่วยเหลือญาติของแต่ละฝ่ายตามสมควร
 - 3) เคารพให้เกียรติกัน ซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่นอกใจกัน
 - 4) รู้จักสงเคราะห์กันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน
 - 5) รู้จักใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย รักษาทรัพย์สินที่หามาได้
 - 6) ขยัน ไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง ตั้งใจทำงานเพื่อสร้างหลักฐานให้แก่ครอบครัว
 - 7) ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยกัน ไม่ละทิ้งกันในยามทุกข์ยาก
 - 8) มีเหตุมีผล มีความเข้าใจกัน ถนอมน้ำใจกัน ไม่ดูหมิ่นกัน
 - 9) ไม่นำเรื่องราวปัญหา ความร้อนใจต่างๆ ในครอบครัวไปเปิดเผยแก่คนทั่วไปภายนอกรวมทั้งไม่นำเรื่องราวปัญหาต่างๆที่ร้อนใจจากภายนอกเข้ามาในครอบครัว
- 2.การปฏิบัติเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ได้แก่ การปฏิบัติตนต่อกันระหว่างครูกับลูกศิษย์ และการปฏิบัติต่อกันระหว่างเพื่อน
 - 1) มีน้ำใจเผื่อแผ่แบ่งปัน ไม่เห็นแก่ตัว
 - 2) มีความรักใคร่ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
 - 3) แนะนำและตักเตือนเพื่อนให้คบคนดี ไม่คบคนพาลและคนที่ทำผิดกฎหมายและผิดศีลธรรม

- 4) ยามเพื่อนมีสุขก็ยินดี ยามเพื่อนมีทุกข์ก็ไม่สบายใจ
- 5) ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้ ไม่ละทิ้งกันในยามทุกข์ยาก

3. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในท้องถิ่น

1) ติดตามดูแลและตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการตรวจสอบ การจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้างในโครงการต่างๆ และการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าถูกต้องโปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือไม่

2) เสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นต้น เพื่อจะได้นำไปจัดทำบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อความเจริญเติบโตของท้องถิ่น เช่น ถนนหนทาง การศึกษา เป็นต้น

3) ร่วมมือกันรักษาความสะอาดและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เช่น ไม่ขีดเขียนตามกำแพง ทิ้งขยะในภาชนะที่จัดไว้ให้ ไม่ทิ้งลงบนถนนหรือแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

4) ช่วยกันดูแลรักษาสาธารณูปโภคที่เป็นของส่วนรวมของท้องถิ่นเพื่อให้สามารถใช้งานได้ เช่น ไม่ใช้รถบรรทุกสิ่งของที่มีน้ำหนักเกินกว่าที่ถนนจะรับได้ ไม่ทุบกระจกหรือทำลายโทรศัพท์ เป็นต้น

5) ช่วยกันอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

6) เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การไม่ทำลายป่าไม้ ไม่ทำลายแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นต้น

4. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศ

1) ไม่กล่าวหาหรือให้ข่าวแพร่หลายซึ่งเป็นข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น

2) ในการชุมนุมต่างๆ พลเมืองดีควรชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

3) ไม่รวมตัวกันในทางที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมตัวกันเพื่อการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

4) รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5) ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นการคัดเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

5. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครองหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยคือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน วิธีการแสดงเจตนาารมณ์ของประชาชนอาจกระทำได้หลายประการ เช่น การติดตามดูแลและตรวจสอบการให้บริการสาธารณะการคัดค้านและการต่อต้านการทำงานของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆ ที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม การร่วมกันลงชื่อเพื่อเสนอร่าง

กฎหมายหรือเพื่อถอดถอนนักการเมืองเมื่อเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งอีกต่อไป และการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

6. การมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนที่สมาชิกในสังคมต้องเผชิญร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกในสังคมจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน เช่นการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สมาชิกของสังคมที่เป็นพลเมืองดีจะต้องให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจทำได้โดยการติดตามข้อมูลข่าวสาร และให้ความร่วมมือตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนด เช่น ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ประหยัดพลังงาน ช่วยกันอุดหนุนสินค้าภายในประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ หรือการดำเนินเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

7. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรณรงค์อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้หลายประการ ดังนี้ ปรารบวัชพืชในแหล่งน้ำเพื่อป้องกันการตื้นเขิน กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนและเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำในป่าชายเลน รณรงค์และต่อต้านการทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง รณรงค์การแยกขยะ กำจัดขยะและใช้ประโยชน์จากขยะ ลดการใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคล และหันมาใช้ระบบขนส่งมวลชนให้มากขึ้น ลดการใช้โคมไฟให้น้อยลง ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดค่าไฟฟ้าภายในบ้านลง และลดปัญหาในเรื่องการใช้พลังงานโดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้พลังงานสูง เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เตารีด เป็นต้น

8. การต่อต้านสารเสพติดติดเป็นอันตรายทั้งต่อบุคคลและความมั่นคงของประเทศ สารเสพติดสร้างความเสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นภัยอย่างสำคัญต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่เพียงแต่ประเทศไทยที่กำลังเผชิญกับหันตภัยร้ายจากสารเสพติด ประเทศอื่นๆ ทั่วโลกต่างก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน สารเสพติดจึงเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไขพลเมืองดีสามารถที่จะช่วยลดปัญหาสารเสพติดให้น้อยลง

นอกจากนี้ควรนำคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต คุณธรรมดังกล่าวได้แก่

- 1) ความมีน้ำใจ จะทำให้เข้าถึงจิตใจคนอื่น ทำให้คนอื่นรู้จักสนิทสนม ทำให้สังคมน่าอยู่ยิ่งขึ้น
- 2) ความน่าเคารพ จะทำให้บุคคลอื่นรู้สึกอบอุ่นใจ มองเห็นว่าเราเป็นที่พึ่งได้รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้
- 3) ความนอบน้อมถ่อมตน จะทำให้บุคคลอื่นยกย่องนับถือ และจะเอ่ยถึงด้วยความภาคภูมิใจ
- 4) ความรู้จักกาลเทศะ จะทำให้เข้าใจว่าควรจะทำเรื่องใด เวลาใดที่เหมาะสมและควรใช้ถ้อย

อย่างไร

- 5) การเป็นผู้รับฟังที่ดี ฝึกให้มีความใจเย็นและเป็นที่ปรึกษาที่ดีพร้อมที่จะรับฟังในประเด็นต่างๆ

6) การยอมรับผิดและการให้อภัย บุคคลทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำความผิดได้ เพราะคนที่จะไม่ทำผิดก็คือ คนที่ไม่ทำอะไรเลย ดังนั้นเมื่อเราทำความผิดเราก็ควรขอโทษและสัญญาว่าจะไม่ทำสิ่งนั้นอีกต่อไป ขณะเดียวกันบุคคลอื่นก็ควรให้อภัยแก่คนที่ทำความผิด

7) การให้เกียรติผู้อื่น เมื่ออยู่ในสังคมหรือมีผู้อื่นอยู่ด้วย ควรแสดงกิจกรรมมารยาทที่ดี

8) ความกตัญญู เป็นสิ่งที่คนไทยให้ความสำคัญอย่างมาก คนที่กตัญญูอยู่ที่ใดก็มีแต่คนยกย่องสรรเสริญ

9) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อความสมานฉันท์ในสังคม

10) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ตนเอง เพื่อความเป็นระเบียบในสังคม

11) ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานหนึ่งของมนุษย์

12) มีความสามัคคี เพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งในสังคม

การศึกษาคุณลักษณะพลเมืองครั้งนี้ จะขอขยายไปถึงหน้าที่ของพลเมืองที่มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ดังนี้

1) บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

3) บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง โดยไม่แจ้งเหตุผลอันสมควร ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

4) บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร

5) บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีให้รัฐ

6) บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม ปกป้องและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7) บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน

แนวทางการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

1) เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น สิทธิ เสรีภาพในชีวิต และร่างกาย สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นส่วนตัว เป็นต้น

2) รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้และรักษาสิทธิของตนเอง เช่น การรักษาสิทธิในการเลือกตั้งเพื่อป้องกันไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง

3) รณรงค์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และปลูกฝังแนวความคิดเรื่องสิทธิ

มนุษยชนให้แก่ชุมชนหรือสังคมตามสภาพและบทบาทที่ตนพึงกระทำได้ เช่น ให้ความรู้กับสมาชิกครอบครัว จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายไปยังสถาบันอื่น ๆ ในสังคม เช่น สถานศึกษา เป็นต้น

4) ร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานขององค์กรที่ปฏิบัติงานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

5) การปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวไทยตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น การเสียภาษีให้รัฐ เพื่อนำเงินนั้นมาใช้พัฒนาประเทศ การเข้ารับราชการทหาร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการป้องกันประเทศ หรือการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ได้คนดีเข้าไปบริหารบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นต้น

6) ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สามารถทำได้โดยการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารการทุจริตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งประจำเขต เป็นต้น

2.2 แนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

2.2.1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักศึกษาจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้านดังนี้

- 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึงการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม
- 2) ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึงความสามารถในการเข้าใจการนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดหลักการทฤษฎีและกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ โดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal skills and responsibility) หมายถึงความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

(Numerical analysis skills, communication and information technology skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ส่วนคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรี มีดังนี้

- 1) มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาและข้อโต้แย้งทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่มโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมไปปฏิบัติได้
- 2) สามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาของตนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่นๆ
- 3) สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการหรือวิชาชีพโดยยอมรับข้อจำกัดของธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตน
- 4) มีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการในศาสตร์ของตนให้ทันสมัยและเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของตนอยู่เสมอ
- 5) มีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการในวิชาชีพและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2.2.2 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สำหรับ

คุณลักษณะของบัณฑิตอุดมคติไทยที่พึงประสงค์นั้น ได้มีการระดมความคิดเห็นจากเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย พบว่าปัจจุบันมีความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตที่เด่นชัดและสูงกว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของบัณฑิตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต จากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทำให้บัณฑิตจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถในระดับสากลซึ่งความสามารถในการคิดจะเป็นหัวใจสำคัญสำหรับบัณฑิตยุคใหม่ เช่น การคิดเชิงเหตุผล การคิดวิจารณ์ญาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้านเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้นองค์ประกอบคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำคัญควรประกอบด้วย

1) ด้านความรู้

(1) การเป็นผู้มีหลักคิดทางวิชาการในศาสตร์ที่ตนศึกษา และสามารถเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติมมีนิสัยใฝ่รู้

(3) มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม

(4) มีความเท่าทันกับความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าในศาสตร์ที่ตนศึกษา

2) ด้านทักษะ

(1) มีคุณลักษณะความเป็นนักคิด มีกระบวนการคิด มี
 วิจารณ์ญาณ มีมุมมองเชิง

บวกและเชิงสร้างสรรค์ มีการตีค่า และการใช้ข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การคิดเชิงสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา (creative thinking and problem solving)

(2) มีทักษะการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ (Life & career skills) ที่สามารถ

ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสโฆษณาชวนเชื่อ สามารถใช้วิจารณ์ญาณต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆได้ ตลอดจนมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง

(3) มีทักษะการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ (Learning and innovative skills)

(4) มีทักษะในการสืบหาข้อมูลการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้ผ่าน

สื่อต่างๆ (information, communication, media, and technology skills)

(5) การสื่อสารการสืบหาข้อมูลและการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ (communication, information and literacy)

(6) การบริหารจัดการและการเป็นผู้ประกอบการ

(7) สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ทำงานกับคนที่ต่างความคิด หรือต่างวัฒนธรรม

ได้ มีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง และมีทักษะการทำงานเป็นทีมสร้างความร่วมมือระหว่างการทำงานได้

(8) มีทักษะการเป็นผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3) ด้านบุคลิกอุปนิสัย

(1) คุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนมีความเป็นพลเมืองดีของภูมิภาคและของโลก มีค่านิยมที่ถูกต้องทั้งด้านสังคมและมนุษยธรรม

(2) มีความเข้าใจในวัฒนธรรมข้ามชาติ (cross-cultural understanding) เพราะ

โลกปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีความเข้าใจคนอื่น เข้าใจสังคม ชุมชน วัฒนธรรมอื่น เห็นคุณค่าในความแตกต่าง มีความเคารพในความแตกต่างและความหลากหลาย

(3) เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามอยู่ในพื้นฐานของจิตใจ เช่น การมีจิตอาสา

การมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

ส่วนจรรยาบรรณวิชาชีพ (2551) ได้สร้างคุณลักษณะความเป็นมนุษย์และความเป็นพลเมืองที่ดี 10 ด้านตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่

- 1) ความสามารถในการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข
- 2) การตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 3) ความเข้าใจธรรมชาติของชีวิตและการดำรงตนให้มีคุณค่าต่อสังคม
- 4) ทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
- 5) ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีความเหมาะสม
- 6) ทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 7) ทักษะในการสื่อสาร สื่อความหมายทั้งด้านภาษาและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 8) ความสามารถรู้เท่าทันผู้อื่นทันโลกและทันเหตุการณ์
- 9) ความสามารถปฏิบัติตามระเบียบกติกาสังคมและวิถีแห่งประชาธิปไตย
- 10) ความซาบซึ้งในคุณค่าของสุนทรียภาพ

2.2.3 คุณลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชชมงคลพระนครได้กำหนดคุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาได้จากปรัชญา ปณิธาน อัตลักษณ์ เป้าหมายการดำเนินการ และยุทธศาสตร์ กลยุทธ์หลักของมหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ นักศึกษาดังนี้ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชชมงคลพระนคร, 2556)

ปรัชญา (Philosophy) “สร้างคนสู่งาน เชี่ยวชาญเทคโนโลยี สร้างคนดีสู่โลกอาชีพ”

ปณิธาน (Determination) “มุ่งมั่น เป็นผู้นำการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพด้วยวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีเชิงบูรณาการ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม สู่มาตรฐานสากล”

อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ (RMUTP Identity) “บัณฑิตนักปฏิบัติ ใฝ่รู้ สู้งาน เชี่ยวชาญ เทคโนโลยี มีคุณธรรม”

เป้าหมายการดำเนินงาน (Target) “ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ และความพึงพอใจของสังคม”

เป้าประสงค์ “สร้างคนคุณภาพสู่โลกอาชีพ (สร้างคนเก่งและคนดีที่มีทักษะวิชาชีพ)”

ยุทธศาสตร์ (กลยุทธ์หลัก) “ พัฒนานักศึกษาและบัณฑิตให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์”

- 1 เตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่โลกอาชีพ
- 2 พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาชีพ
- 3 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการสร้างบัณฑิตให้เป็นคนอย่างสมบูรณ์
- 4 สร้างเสริมสู่ภาวะที่ดีให้แก่นักศึกษา
- 5 แลกเปลี่ยนนักศึกษาระดับนานาชาติ
- 6 ทำความร่วมมือกับสถานศึกษา/สถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ
- 7 จัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างและซ่อมเสริมฐานความรู้ให้แก่นักศึกษา
- 8 พัฒนาองค์กรนักศึกษาให้เข้มแข็ง
- 9 จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าและชุมชนสัมพันธ์ระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย

จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชชมงคลพระนครให้ความสำคัญกับคุณลักษณะนักศึกษาทั้งใน ด้านความรู้ทักษะวิชาชีพ และด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่มี เป้าประสงค์ให้บัณฑิตเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้มีประกาศมหาวิทยาลัยในเรื่อง กำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา 5 ประการ คือ

1. มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์
2. มีวินัยในตนเอง และเคารพกฎระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และสังคม
3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ และมีจิตสาธารณะ
4. มีความซื่อสัตย์ และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ
5. มีความสามัคคีในหมู่คณะ

3.การจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองและความเป็นพลโลก

ความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นประเด็นที่นักการศึกษาทั่วโลกต้องให้ความสนใจโดยเฉพาะในประเด็นของการปลูกฝังเอกลักษณ์ประจำชาติทั้งในมิติที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคและในระดับโลกโดยในมิติของภูมิภาคจะให้ความสำคัญของเอกลักษณ์ประจำชาติในมิติของโลกจะต้องให้ความสำคัญแก่ลักษณะของความเป็นพลเมืองระหว่างชาติและความใส่ใจในสิ่งแวดล้อมแต่เอกลักษณ์ประจำชาติในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากอุดมการณ์พื้นฐานของแต่ละสังคมเปลี่ยนไปอุดมการณ์ทางการเมืองและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจซึ่งมีอิทธิพลต่อลักษณะของพลเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ยังมีความซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากการเคลื่อนย้ายของประชากรกระทำได้ง่ายขึ้นรวมทั้งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูงทำให้เกิดความคิดใหม่ๆมาใช้อธิบายความเป็นพลเมืองมากขึ้น เช่น พลเมืองที่กระตือรือร้น (active citizen) และ พลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (effective citizen)

3.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง

ในต่างประเทศความเป็นพลเมือง เป็นเป้าหมายของการศึกษาเป็นแนวความคิดที่มีมาตั้งแต่ยุคสมัยของกรีกโบราณโดยใช้คุณภาพของการรับการศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำหนดความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ทางสังคมตามระดับของการรับการศึกษาผู้ได้รับการศึกษาสูงสุดจะมีความสามารถเป็นผู้นำหรือผู้ปกครองสูงสุดในนามของกษัตริย์นักปรัชญา รองลงไปอาจทำหน้าที่เป็นทหาร เป็นช่างฝีมือ เป็นต้น

ในศตวรรษที่ 19 การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองได้ถูกจำกัดอยู่ในมุมมองด้านจริยธรรมซึ่งในขณะนั้นการเรียนรู้ในด้านนี้ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรของการศึกษาในต้นศตวรรษที่ 20 องค์กรชื่อ “Moral Instruction League” ได้พยายามกระตุ้นให้การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองได้รับการบรรจุอยู่ในหลักสูตรของการศึกษาในระบบโรงเรียนต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 องค์กรนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “The Civics and Moral Education League”

ในปี 1934 บุคคลที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นได้แก่ Sir Ernest Simon และ William Beveridge ได้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองโดยเน้นวิธีการศึกษาทางตรงมากกว่าที่จะศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองในทางอ้อมด้วยวิธีเรียนผ่านจากการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ

ในปี 1945 การศึกษาทางตรงได้รับการฟื้นฟูจากองค์กรที่ชื่อว่า “The Council for Curriculum Reform” ซึ่งได้จัดทำรายงานที่มีชื่อเสียงเรื่อง “The Content of Education” ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนให้การศึกษาวิชาทางด้านสังคมเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรหลักของประเทศร่วมกับวิชารัฐศาสตร์และ

เศรษฐศาสตร์แต่อย่างไรก็ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในสมัยนั้นเนื่องจากหลักสูตรนี้ยังไม่ได้รับความสำคัญในช่วงหลังสงครามสาเหตุจากปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากเรื่องของสงครามโลกและการขาดแคลนครูผู้สอน

ในปี 1947 “The Central Advisory Council for Education” ได้ตระหนักถึงความสำคัญของโรงเรียนในการให้การศึกษาเกี่ยวกับศีลธรรมสำหรับสังคมสมัยใหม่ แต่ก็ไม่ได้ระบุถึงวิธีการที่จะนำมาใช้

ในปี 1949 “The Ministry of Education in Pamphlet No.16,Citizens Growing up” ได้เสนอแนะว่าการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีจากบทเรียนในชั้นเรียน สามารถสร้างเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีได้แต่อย่างไรก็ตามความคิดนี้ได้มุ่งไปที่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

ในช่วงปี 1960 - 1970 ได้มีการพัฒนาการศึกษาด้านสังคมอย่างแพร่หลายและการศึกษาที่สำคัญคือ “New Social Studies” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนักสังคมสงเคราะห์ในสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศไทย องค์กรสมาคมเพื่อการสอนสังคมศาสตร์ (Association for teaching the Social Sciences) ได้ตั้งขึ้นในปี 1964 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนการสอนสังคมศาสตร์ในโรงเรียนโดยรวมไปถึงวิชาสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์

ในปี 1988 พระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษา (Education Reform Act) ได้ประกาศใช้หลักสูตรแห่งชาติ (National Curriculum) ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสในการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมืองแต่การจัดหลักสูตรส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนรากฐานของวิชาดั้งเดิม ต่อมา The National Curriculum Council ได้ออกบทบัญญัติในการศึกษาข้ามรายวิชา ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองแต่วิชานี้ไม่ได้รับการประกาศไว้ในพระราชบัญญัติยังปล่อยให้เพียงทางเลือกของหลักสูตรในโรงเรียนเท่านั้น

สาเหตุที่ทำให้การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองไม่ประสบความสำเร็จในอดีตอาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

- (1) การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองมีความเสี่ยงสูงและได้รับผลตอบแทนต่ำ
- (2) การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองเป็นวิชาที่ไม่ได้รับความนิยมในโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเสี่ยงสูงเพราะอาจถูกกล่าวหาว่ามีความลำเอียงหรือกระด้างกระเดื่องต่อรัฐ
- (3) ขาดแคลนทรัพยากรและครูผู้สอน
- (4) ไม่มีนิยามศัพท์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองหรือการเรียนรู้เพื่อเป็นพลเมือง การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี นับเป็นหน้าที่หลักของการศึกษาซึ่งแนวคิดนี้มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณการศึกษาในทฤษฎีของชาวกรีกโบราณหมายถึง การเป็นคนดีและเป็นพลเมืองดี ดังนั้นจุดมุ่งหมายประการสำคัญของการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาของประเทศใดก็ตามก็คือการสร้างความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชนของชาติในอันที่จะดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพทั้งต่อส่วนตนและส่วนรวมแนวคิดเกี่ยวกับการ

พัฒนาความเป็นพลเมืองดีนี้ได้ปรากฏชัดเจนอยู่ในสาระของหลักสูตรทุกระดับชั้นสำหรับประเทศไทยเมื่อมีการใช้หลักสูตรในระยะแรกๆก็ได้กำหนดให้ผู้เรียนเป็นคนดีเช่นหลักสูตรปีพ.ศ. 2452 กรมการศึกษาดูการออกหลักสูตรประโยคมูลศึกษากำหนดให้มีวิชาจริยอยู่ด้วยโดยวางความมุ่งหมายไว้ว่า “ให้เป็นการกล่อมเกลา อธิบายค้ำใจคอกฝักให้มีสันดานดีคือ ให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในที่ชอบ เป็นต้นว่า ให้มีความสุขสุจริตในกิจการทั้งปวงมีความอ่อนน้อมสุภาพอยู่ในถ้อยคำและความบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ รวมความคือต้องหัดให้เป็นเด็กดีทำมาหากินแต่ในทางชอบสมควรแก่ฐานะที่เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินสืบไป” หลักสูตรฉบับต่อๆมาก็ยังเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีโดยเฉพาะภายหลังเมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพ.ศ. 2475 เพราะจะต้องสอนให้นักเรียนเข้าใจระบอบการปกครองดังหลักสูตรปีพุทธศักราช 2480 วิชาจริยได้มีการขยายไปเป็นวิชาหน้าที่พลเมืองโดยมีรายการสอนดังนี้

1. หน้าที่พลเมืองให้รู้หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อครอบครัว ต่อหมู่คณะ ต่อชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญให้รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ใช้และถือกันอยู่ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่
2. ระบอบรัฐธรรมนูญให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยามตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เป็นต้นว่ามีหน้าที่เคารพต่อกฎหมายป้องกันประเทศ ช่วยเหลือข้าราชการและการเลือกตั้ง
3. การปกครองท้องถิ่นให้รู้จักระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคและเทศบาล
4. วันสำคัญให้รู้จักวันสำคัญต่างๆและหน้าที่พลเมืองพึงปฏิบัติต่อวันนั้นๆเช่น วันฉลองรัฐธรรมนูญ วันวิสาขบูชา และวันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น สำหรับหลักสูตรปีพุทธศักราช 2491 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2493 วิชาหน้าที่พลเมืองกำหนดความมุ่งหมายไว้ว่าต้องการให้รู้จักหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อโรงเรียน ครอบครัว ประชาคมชาติ พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ครั้นต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรในปีพุทธศักราช 2503 ในหมวดสังคมศึกษาได้แยกเป็นวิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ และในวิชาหน้าที่พลเมืองได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีในสังคม โดยเรียนเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อครอบครัว ต่อศาสนา ต่อประเทศ และต่อพระมหากษัตริย์ รวมทั้งเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองของประเทศด้วย

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างรวดเร็วกระทรวงศึกษาธิการจึงมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2503 มาประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 ในส่วนของหลักสูตรสังคมศึกษาได้มีการปรับโครงสร้างของเนื้อหาวิชาต่างๆจะจัดหลักสูตรแบบบูรณาการในส่วนของวิชาบังคับและมีรายวิชาเลือกจำนวนหนึ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียน เพื่อให้มีความรู้กว้างขึ้นแต่ในส่วนของจุดประสงค์สำคัญยังคงเน้นพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตั้งจุดประสงค์ประการที่หนึ่งที่กำหนดไว้คือ “เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” ต่อมา มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพของสังคม โดยมีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) และมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) ในจุดประสงค์ข้อหนึ่งกำหนดว่า “เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน” (กระทรวงศึกษาธิการ 2535 : 47) และได้จัดหลักสูตรแบบบูรณาการโดยหลักสูตรประถมศึกษาได้กำหนดสาระการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีไว้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ส่วนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเนื้อหาสาระเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีจะปรากฏในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาซึ่งก็จัดหลักสูตรแบบบูรณาการเช่นกัน ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองก็จะปรากฏในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาโดยเฉพาะในรายวิชา ส 401 สังคมศึกษา และ ส 402 สังคมศึกษา นอกจากนี้ยังได้จัดวิชาเลือกไว้หลายวิชาเพื่อการพัฒนาพลเมืองดี เช่น วิชาเลือกในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีรายวิชากฎหมายในชีวิตประจำวัน วิชาการปกครองของไทย เป็นต้น ปัจจุบันมีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 รวมถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มด้วยกัน สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นองค์ความรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติการพัฒนาทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นับเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญในหลักสูตรโดยออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียนเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการ และด้านเจตคติ และค่านิยมสาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระได้แก่

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สำหรับสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม นับเป็นสาระหนึ่งในหลักสูตรที่กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนในทุกช่วงชั้น ซึ่งสาระดังกล่าวเน้นความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติเพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดี โดยสาระหลักนี้ได้กำหนดขอบข่ายการเรียนรู้ที่มีแนวคิดรวบยอดเกี่ยวกับศาสตร์ต่างๆ หลายศาสตร์คือ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2521 มาจนกระทั่งปัจจุบันที่มีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 วิชาหน้าที่พลเมืองจะไม่ปรากฏเป็นรายวิชาที่แยกเป็นรายวิชาหนึ่ง

ต่างหากเหมือนหลักสูตรในอดีตที่ผ่านมาที่มีรายวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตามมีการจัดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองโดยได้สอดแทรกไว้แล้วในกลุ่มวิชาต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) หรือในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีเป็นจุดหมายสำคัญของหลักสูตรในทุกระดับมาทุกสมัยและได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันแต่พลเมืองดีมักถูกเน้นไปในลักษณะของความจงรักภักดีต่อประเทศตามระบอบการปกครองของประเทศตน โดยทั่วไปการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีนั้น มักเข้าใจว่าแนวทางการพัฒนาก็คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ เข้าใจกลไกการบริหารงานของรัฐบาล เข้าใจกฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณีของชาติที่สั่งสมมา ดังนั้นการจัดการหลักสูตรจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาสาระเกี่ยวกับประเทศของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ดังกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา โรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาเกือบทุกโรงเรียนมุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในแง่ของการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาติ การให้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายระบบการปกครองวิถีชีวิตแบบอเมริกันโดยเน้นแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย นอกจากนี้โรงเรียนยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะของการตัดสินใจ การแก้ปัญหา หรือการวินิจฉัยอย่างถูกต้อง โดยเชื่อว่าทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่จำเป็นและเป็นทักษะพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดีภายใต้วิถีทางแห่งประชาธิปไตย ยิ่งกว่านั้นโรงเรียนเกือบทุกโรงเรียนยังปลูกฝังทัศนคติและบุคลิกแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนอีกด้วย จากลักษณะการจัดการศึกษาดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามที่นักการศึกษาอเมริกันเน้นก็คือ การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีภายใต้การปกครองระบบประชาธิปไตยของประเทศ แต่มีนักการศึกษาหลายๆท่านโดยเฉพาะนักการศึกษาชาวอเมริกันในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เป็นต้นว่า แอนเดอร์สัน (Lee Anderson 1979) กิลเลียม (M.Eugene Gillom 1982) โคแกน (John J. Cogan 1981) เรมี (Richard C. Remy 1978) และคนีฟ (Willard M. Kniep 1986) ได้เสนอแนวคิดว่าการเป็นพลเมืองดีมิใช่เพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศและระบอบการเมืองการปกครองที่ประเทศของตนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการมีความรู้ความเข้าใจในสาระวิชาต่างๆที่เกี่ยวกับโลกมีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมที่พึงประสงค์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสังคมอย่างมีความรับผิดชอบด้วย

3.2 ความหมายและสาระการเรียนรู้ของพลเมืองศึกษาและพลโลกศึกษา ราชบัณฑิตยสถาน (2551) ได้ให้ความหมายพลเมืองศึกษา (civic education) ว่าหมายถึง การจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความภูมิใจในความเป็นพลเมืองของตน มีความสนใจที่จะปกครองตนเอง มีสิทธิมีเสียง สนใจต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รวมทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐบาล รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระบบการเมืองการปกครองสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง ระบบการบริหารจัดการสาธารณะและระบบตุลาการ

พลโลกศึกษา (citizenship education; globalization education) หมายความว่า พลเมืองศึกษาสมัยใหม่ที่เป็นการจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศและเป็นพลโลกที่ดี เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความภูมิใจในการเป็นพลเมืองของประเทศ และเป็นสมาชิกที่ดีของโลก มีความสนใจที่จะปกครองตนเอง มีสิทธิมีเสียง สนใจต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับโลก รวมถึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองรัฐบาลและระบบสถาบันต่างๆ ประวัติศาสตร์และรัฐธรรมนูญเอกลักษณ์ของชาติระบบนิติบัญญัติและกฎหมายสิทธิมนุษยชนของการเมืองทางเศรษฐกิจและทางสังคมของพลเมืองหลักการและกระบวนการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกิจการสาธารณะและประเด็นเกี่ยวกับพลเมืองศึกษาและพลโลกศึกษาวิถีทัศน์สากลและการยอมรับค่านิยมพื้นฐานของสังคมในแต่ละประเทศและสังคมโลกรวมทั้งค่านิยมของพลโลกศึกษา

4. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมือง

4.1 ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้เสนอยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561 ซึ่งสรุปว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชนหรือประชาชนปกครองตนเอง ประชาธิปไตยจึงไม่อาจประสบความสำเร็จได้ถ้าประชาชนไม่มีความสามารถในการปกครองกันเองตามระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้นแต่ประชาชนจะต้องเป็น "พลเมือง" ตามระบอบประชาธิปไตยด้วยกล่าวคือมีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบเคารพสิทธิผู้อื่นเคารพความแตกต่าง เคารพกติกา ประชาธิปไตยจึงจะประสบความสำเร็จได้ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนี จัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้นมาและประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่างๆและปัจจุบันการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่างๆทั่วโลก

"พลเมือง" ในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างจากพลเมืองของระบอบอื่นที่พลเมืองจะมี "คุณสมบัติ" ใดๆจะเป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจประสงค์จะให้ เป็นขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเจ้าของอำนาจสูงสุดคือ

ประชาชน ดังนั้นประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจจึงกำหนดชีวิตตนเองได้"ประชาชน" ในระบอบประชาธิปไตย จึงแตกต่างหลากหลายได้ เมื่อแตกต่างหลากหลายได้ จึงต้องเคารพซึ่งกันและกัน และใช้กติกาในการแก้ปัญหาจึงจะสามารถอยู่ร่วมกันและปกครองกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้ดังนั้นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จึงหมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (liberty) และ พึ่งตนเองได้ (independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาดด้วยความรุนแรงตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และแก้ปัญหาสังคมในระดับต่างๆตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก "พลเมือง" ในระบอบประชาธิปไตยสามารถสรุปคุณลักษณะได้ 6 ประการดังต่อไปนี้

- 1) มีอิสรภาพ (liberty) และพึ่งตนเองได้(independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์
- 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นทั้งนี้ขึ้นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า "บุคคลย่อมใช้...สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น"
- 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง
- 4) เคารพหลักความเสมอภาคเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคนเท่าเทียมกันมองคนเป็นแนวระนาบไม่ใช่แนวตั้ง
- 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหาไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย
- 6) รับผิดชอบต่อสังคมตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง

4.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สอง (กนป.) ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีมี 4 ยุทธศาสตร์ดังนี้

1. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเร่งให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองปรับและทบทวนเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองที่เน้นความรู้ในเรื่องรัฐธรรมนูญและระบบการเมืองการปกครองเท่าที่จำเป็นและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองและความเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียน
2. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ครอบครัวและชุมชนโดยมีหลักสูตรการศึกษาความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ หลักสูตรพลเมืองและประชาธิปไตยในชุมชนและจัดทำคู่มือเลี้ยงลูกให้เป็นพลเมืองดี

3. การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน

กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีรายการโทรทัศน์ในเรื่อง “พลเมือง” สำหรับเยาวชน และรายการสำหรับผู้ใหญ่จัดรายการโทรทัศน์สำหรับครูในการเรียนรู้ทักษะและเทคนิคการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ประสานความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนในการสร้างพลเมือง และรณรงค์ให้คนไทยมีความเป็นพลเมือง รวมทั้งปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน เพื่อเชื่อมประสานการทำงานระหว่างหน่วยงาน กระทรวงศึกษาธิการกับหน่วยงานอื่นๆของรัฐ และเอกชนในการสร้างพลเมือง

สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะขอกล่าวถึงสาระสำคัญเฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 1 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชน ซึ่งจะดำเนินการในระดับขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ทั้งในและนอกระบบ โดยระดับอุดมศึกษา ได้กำหนดว่าเป็นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

มาตรการที่กำหนดคือ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมหรือกำหนดให้มีวิชาพลเมือง ในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งนิสิต นักศึกษาทุกคนต้องเรียน โดยอาจเป็นวิชาเฉพาะขึ้นมาใหม่ หรือปรับวิชาที่มีอยู่แล้วให้เป็นวิชาพลเมืองเพื่อสร้างนิสิต นักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม และเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการลงมือปฏิบัติ เพื่อการเป็นพลเมืองในวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย การเลือกตั้งและการปกครองตนเองของนิสิต/นักศึกษาทั้งในรูปสภานักเรียน/องค์กรนิสิต/นักศึกษา อันจะส่งผลให้เป็นพลเมืองของชุมชนและของประเทศต่อไป ทั้งนี้ ให้สถาบันศึกษามีอิสรภาพในการเลือกใช้วิธีการและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมือง โดยจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้การสนับสนุน ได้แก่ การจัดทำคู่มือเพื่อเป็นคำแนะนำและแนวทางสำหรับเลือกใช้ จัดอบรมโดยมุ่งติดตามผลที่กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล จะมุ่งเน้นที่ผลอันเกิดแก่ตัวนักศึกษาและความเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา รวมถึงมาตรการการเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็น Service Learning หรือการเรียนเพื่อนำไปบริการสังคม และการบริการสังคมเพื่อนำมาเรียน โดยการทำให้วิชาจริยธรรมวิชาชีพ หรือวิชาจริยธรรมของแต่ละคณะ ให้เป็น Service Learning โดยการตั้งปัญหาเป็นตัวตั้งให้นักศึกษาลงชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย ให้ประมวลความรู้ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไข และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็นพลเมืองโดยการปฏิบัติ

4.3 การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในการประชุมวิชาการของสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 22-24 มีนาคม 2555 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ซึ่งในการประชุมดังกล่าวได้มีการเสวนากลุ่มย่อยและได้มีการนำเสนอสาระที่น่าสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง พอสรุปได้ดังนี้

หัวข้อวิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย โดยศาสตราจารย์สายชล สัตยานุรักษ์ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และคุณทิพย์พาพร ตันตีสุนทร ผู้อำนวยการสถาบันนโยบายศึกษา ได้ร่วมกันสำรวจและวิเคราะห์ถึงวิถีไทยที่เหนียวรั้งและส่งเสริมต่อความเป็นพลเมืองไทย สรุปได้ดังนี้

วิถีไทยที่ไม่เอื้อต่อความเป็นพลเมืองไทย วิถีไทยที่ไม่เอื้อต่อความเป็นพลเมืองไทยได้แก่ การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ตลอดจนการตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล่าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งประเทศและมีเนื้อหาสาระที่สอนแต่เรื่องหน้าที่พลเมือง การสื่อสารมวลชนที่เปรียบเสมือนกระบอกเสียงของรัฐหรือการสื่อสารทางเดียวสถาบันครอบครัวที่ใช้ระบบอาวุโสในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานและมโนทัศน์ที่มีต่อวัฒนธรรมไทยว่าเป็นวิถีที่ดีงามและควรคงอยู่ไว้ไม่เปลี่ยนแปลง

วิถีไทยที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย วิถีไทยที่จะช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยได้แก่ ความคิดของปัญญาชน เช่น ความจงรักภักดีในอิสรภาพของชาติ ความปราศจากอคติทั้งสา และความฉลาดในการประสานประโยชน์ ความรับผิดชอบหลักคำสอนของศาสนาที่ให้อยู่ร่วมกันโดยสันติ การกระจายอำนาจให้ชุมชน/หมู่บ้านบริหารจัดการตนเอง ความเป็นพหุสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมและหลักมนุษยภาพที่ทำให้เกียรติและเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน

ข้อเสนอแนะต่อวิถีไทยที่จะช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา 5 ประการคือ

- พฤติกรรมทางความรู้แบบใหม่คือ การมีความรู้เชิงวิพากษ์วิจารณ์, สามารถเชื่อมโยงความรู้และคิดเป็น
- วัฒนธรรมทางจิตใจแบบใหม่คือ การมีจิตสาธารณะรักความเป็นธรรมสำนึกในพันธหน้าที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม
- สิทธิและหน้าที่ในความหมายใหม่คือ การใช้สิทธิพลเมืองและหน้าที่พลเมืองต่อส่วนรวมอย่างฉลาดและสร้างสรรค์
- คุณค่าความเป็นมนุษย์คือ ทุกคนเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ มีความเสมอภาคและปฏิเสธการใช้ความรุนแรง
- ระบบการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมืองไทยทั้งการศึกษาในระบบนอกระบบและสื่อมวลชนเพื่อขับเคลื่อนให้พลเมืองมีความรู้และมีความรับผิดชอบที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยภายใต้หลักการร่วมกันคือ “สันติ”

หัวข้อยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย โดยนายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ภาคีสมาชิกสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน รศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รองประธานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกระทรวงศึกษาธิการ นายสน รูปสูง รองประธานสภาพัฒนาการเมือง ได้ร่วมกันกล่าวถึงปัญหาการล้มเหลวของประชาธิปไตยที่ผ่านมาของประเทศไทย และการประสบความสำเร็จของประเทศตะวันตกซึ่งสามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ประเทศที่มีประชาธิปไตยที่มั่นคงว่ามี

ผลมาจากหลักการของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยประกอบด้วย 1) การเคารพในกติกา คือ การเคารพกฎหมาย 2) เคารพในผู้อื่นคือ เคารพในสิทธิ เคารพความแตกต่างและเคารพความเสมอภาคและ 3) มีความรับผิดชอบต่อสังคมในส่วนของการสร้างความเป็นพลเมืองกับการศึกษาของไทยในเชิงนโยบายนับว่าการจัดการศึกษาของไทยมีความทันสมัยและพัฒนาในการสร้างพลเมืองดีและพลโลกที่ดีแต่ในทางปฏิบัติสถานศึกษาในระบบส่วนใหญ่เน้นการสอนด้วยวิธีบรรยายเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีและความเป็นพลโลกที่ดีมากกว่าการฝึกฝนปฏิบัติทำให้ขาดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีและการเป็นพลโลกที่ดีทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนานิสัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทางศีลธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะขาดประสบการณ์ในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการรับใช้สังคมซึ่งเป็นแก่นสาระและรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองดีและการเป็นพลโลกที่ดีนอกจากนี้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีบทบาทจำกัดในการสร้างพลเมือง

สำหรับยุทธศาสตร์ในการสร้างความเป็นพลเมือง คือ

- 1) การหนุนเสริมสังคมให้เกิดพื้นที่ทางสังคมเพื่อทำให้เกิดพลเมืองที่ตื่นตัว (Active citizen)
- 2) สร้างพลังขับเคลื่อนในชุมชนท้องถิ่นและต้องส่งเสริมชุมชนพื้นฐานให้เข้มแข็ง
- 3) ยุทธศาสตร์การสานพลังทุกภาคส่วนเน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่มีใช้ต่างคนต่างอยู่
- 4) ประชาธิปไตยชุมชนต้องทำอย่างต่อเนื่อง
- 5) กระบวนการเรียนรู้แนวจิตปัญญาเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ
- 6) รื้อฟื้นภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาโดย 3 สถาบันร่วมมือกัน คือ “บวร” บ้าน วัด หรือสถาบัน

ทางศาสนารวมทั้งสถาบันทางสังคม

4.4 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพมีความพร้อมทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555 – 2559 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพเป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก”

สำหรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานในข้อ 4 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 กระตุ้นคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา มีกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นพลเมืองในระบบการศึกษา

1. สร้างกระบวนการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสาธารณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. บูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการทักษะชีวิต ศิลปะ ดนตรีวัฒนธรรม ศาสนา และความเป็นไทย
3. ให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ปลูกฝังเสริมสร้างความมีวินัย ความสามัคคีและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาสถานศึกษาในการบ่มเพาะและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนทุกระดับ/ประเภทการศึกษา

4.5 หน่วยของสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความเป็นพลเมือง สถาบันหรือหน่วยในสังคมที่ทำหน้าที่เป็นตัวถ่ายทอดหรือเป็นตัวสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้น สถาบันต่างๆ เหล่านี้ ประกอบด้วย (สุรวุฒิ ปัดไธสง ,2542: 104 – 106)

1) ครอบครัว เป็นองค์กรหรือสถาบันทางสังคมที่อยู่ในชุมชนและมีบิดามารดาเป็นผู้ถ่ายทอดอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นจุดแรกที่สามารถปูพื้นฐานของการมีพฤติกรรมในอนาคตและเป็นตัวการสำคัญในอันที่จะเตรียมความพร้อมให้สมาชิกใหม่ออกไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างมีคุณธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การปลูกฝัง การขัดเกลาบุตรในด้านต่างๆ

2) สถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยซึ่งมีเครื่องมือแห่งการสร้างคนที่สำคัญ ได้แก่ หลักสูตร ครูหรืออาจารย์ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษานั้นๆ โดยที่หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดเป้าหมาย ปรัชญา วิธีการ สารของการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบและชัดเจน หากหลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนเป็นบุคคลอย่างไรก็สามารถกำหนดลงไปหลักสูตรได้ เช่น ต้องการให้มีความรู้ ค่านิยม คุณธรรม เป็นต้น สำหรับครูหรืออาจารย์ถือว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม และแบบแผนของพฤติกรรมทั้งโดยตรงและอ้อม และทั้งในและนอกชั้นเรียน อีกทั้งครูอาจารย์ยังเป็นแบบอย่างที่ถูกศิษย์เลียนแบบได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษาซึ่งได้แก่ บรรยากาศที่ประกอบด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรและแนวนโยบายของสถาบันการศึกษายังถือเป็นส่วนสำคัญที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของความเป็นพลเมือง เช่น นโยบายที่ให้นักศึกษาสามารถมีกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา เป็นต้น

3) สื่อมวลชน เป็นช่องทางแพร่ข่าวสารสู่ประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ข่าวสารที่ถ่ายทอดให้ประชาชนโดยตรง ได้แก่ การรายงานข่าวทั้งโดยผ่านวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นการรายงานเหตุการณ์ทางสังคมและโดยอ้อม

4) องค์กรทางศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่ให้การอบรมสั่งสอนตามคำสอนของศาสนา

ซึ่งสถาบันทางศาสนามีส่วนช่วยเสริมความเป็นประชาสังคมให้เข้มแข็ง แต่จะมีข้อสังเกตว่าองค์การทางศาสนา จะทำหน้าที่อบรมสั่งสอนไปในทำนองอนุรักษนิยมไม่ค่อยเน้นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความก้าวหน้า ซึ่งเป็น ธรรมชาติของสถาบันนี้ที่จะเน้นที่กระบวนการผลิตซ้ำทางสังคมอันเป็นกลไกอุดมการณ์ทางสังคมที่จะช่วยให้ สังคมดำรงสภาพเดิมไว้ เช่น การสอนให้คนทำดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่ง ลักษณะเหล่านี้ก็สอดคล้องกับลักษณะของความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเช่นกัน

5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย (มปป.) ศึกษาความเป็นพลเมืองของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช. ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเป็นพลเมืองดี กับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับ ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และ เสนอแนะแนวทางในความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี จำนวน 189 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าที และค่าความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดี อยู่ในระดับสูง มีความเชื่อมั่นตนเองในระดับค่อนข้างสูง มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับค่อนข้าง สูง ปัจจัยส่วนบุคคลเพศ สาขาที่ศึกษา ผลการเรียน ที่ต่างกันมีความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกัน ปัจจัยสนับสนุน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็น พลเมืองดีของนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

อุบลรัตน์ เฟื่องสถิต (2533) ศึกษาความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีในด้านต่างๆของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และเพื่อเปรียบเทียบ ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักศึกษาที่มีเพศ วิชาเอกที่เรียน คณะ สภาพในการเรียน และสถานภาพ การทำงานที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1/2532 จำนวน 937 คน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าที ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสำนึกด้านความกตัญญูในระดับสูงเพียงด้านเดียว ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อลักษณะที่ควรปฏิบัติตาม

หน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีในระดับสูงคือ ความสามัคคีและความกตัญญู ระดับปานกลางที่ควรมีคือ ความซื่อสัตย์ ขยันอดทน มีวินัย มีความรับผิดชอบ เมตตากรุณา เป็นระเบียบ มีความคิด ใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ในขณะที่ระดับต่ำได้แก่ ความสุภาพอ่อนโยนและมีมรรยาทดีงาม

สุทธิพร บุญส่ง (2550) ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูสอนของสถานศึกษาจากภูมิภาคต่างๆ ทั้ง 6 ภูมิภาค และผู้สอนที่ทดลองใช้จาก 3 สถานศึกษา การเลือกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาใช้การสุ่มอย่างง่ายจากนักศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะการวิจัย คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาและทดลอง และระยะที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา ผลการศึกษาวิจัยได้พบขั้นตอนและกระบวนการสำคัญในการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เหมาะสมอย่างน้อย 5 ขั้นตอน และผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษาพบว่า นักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการ มีระดับของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และนักศึกษาเห็นว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปนั้นทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ขึ้นถือว่าเป็นกิจกรรมใหม่ ที่แตกต่างออกไปจากการเรียนการสอนเพื่อคุณธรรมจริยธรรมที่ได้เคยเรียนมา กิจกรรมที่ได้เรียนรู้ถือว่ามีประโยชน์สำหรับนักเรียนในแง่ของการพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความเป็นพลเมืองดี สามารถนำกิจกรรมที่ได้จากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนเปิดมุมมองใหม่ให้กับนักเรียนในการปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม มีการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแนวคิดต่างๆกับเพื่อนในการปฏิบัติตัวให้เป็นพลเมืองดี เมื่อได้เรียนรู้ตามกิจกรรมพัฒนาตนเองแล้วนักเรียนสามารถนำแนวคิด วิธีการปฏิบัติตัว ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันต่อไปได้อย่างแน่นอน

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน และเพื่อศึกษาปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 (ช่วงชั้นที่ 3 - 4) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดสงขลา เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1, 2 และ 3 โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 27 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างครูสังคมศึกษาจำนวน 314 คนผลการศึกษาพบว่า 1.1 การจัดเนื้อหาในหลักสูตร ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเน้นการใช้เฉพาะเนื้อหาในสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมในการสอนและการจัดหน่วยบูรณาการเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีกับสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านทักษะพื้นฐานน้อยกว่าด้านอื่นๆ 1.3 การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเน้นการใช้ข่าวและบทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียนและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้ 1.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเน้นการวัดและการประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้วิธีการประเมินจากการทดสอบและการสังเกตพฤติกรรมการทำงานใช้แบบทดสอบและแบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือ และใช้ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเพียงผู้เดียว 2. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 2.1 ด้านนักเรียนตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี เห็นว่าทักษะการเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างมากส่วนครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี เห็นว่าเป็นปัญหาค่อนข้างน้อยและครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าปัญหาการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย 2.2 ด้านครู ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าปัญหาความรู้ในการจัดเนื้อหา ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปัญหาการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

จันทนา บุญญานันต์ (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล และความสามารถในการควบคุมตนเอง กับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง และสามารถสมการพยากรณ์ ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล และความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .28 .61 .62 .58 .44 ตามลำดับ ทั้งนี้ตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสูงสุดคือตัวแปรการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทั้ง 5 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .72 มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 52 เขียนเป็นสมการดังนี้

$$Y^2 = 117.41 + .27x_2 + .30x_4 + .38x_3 + .32x_5 + .19x_1$$

อุดม พรหมพันธ์ใจ (2545) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนำร่องชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 20 ในทรรณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า 1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีใน 10 อันดับแรก คือ การเป็นผู้มีระเบียบวินัย การเป็นผู้มี

ความรับผิดชอบความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี การเรียนรู้การใช้ชีวิตเป็นหมู่คณะความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง การเป็นผู้ตรงต่อเวลา ความสามารถในการพึ่งพาตนเองตระหนักถึงความสำคัญต่อส่วนรวม การเป็นผู้มีความอดทนและความสามารถเป็นสมาชิกที่ดีของหมู่คณะ2. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางสังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนำร่องชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 20 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการยอมรับและฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบการเป็นผู้ใฝ่รู้ การมีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นนักสังเกตและการเป็นคนกล้าแสดงออก ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนำร่องชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 20 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการได้พัฒนาสุขภาพกาย การเป็นผู้เสียสละ การมีน้ำใจเอื้อเพื่อการเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ การยอมรับและฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการเป็นผู้มีเหตุผล การเป็นผู้รู้จักระงับอารมณ์โกรธของตนได้และการมีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางสังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนำร่องชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 20 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางสังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนำร่องชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 20 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการเรียนรู้การใช้ชีวิตเป็นหมู่คณะ การยอมรับและฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการเป็นผู้รู้จักระงับอารมณ์โกรธของตนได้และการยอมรับและการเรียนรู้วัฒนธรรมของเพื่อนสมาชิกผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางสังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีวุฒิทางลูกเสือต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนำร่องชุมนุมลูกเสือโลกครั้งที่ 20 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการเป็นผู้ตรงต่อเวลา การเป็นผู้มีความอดทนการเป็นผู้รู้จักระงับอารมณ์โกรธของตนได้ และการเป็นคนกล้าแสดงออก

วันทนา จันทพันธ์ (2552)ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเมืองภาคพลเมือง : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครต่อการเมืองภาคพลเมืองศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครต่อการเมืองภาคพลเมืองและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครต่อการเมืองภาคพลเมืองจำแนกตาม เพศ อายุ คณะที่สังกัด และภูมิลำเนา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 1,864 คนจาก 5 คณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

320 คน สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเมืองภาคพลเมืองมากที่สุดคือสื่อโทรทัศน์ร้อยละ 53.80 และการเลือกรับสื่อรายการที่นักศึกษาชอบมากที่สุดคือข่าววงการบันเทิงร้อยละ 31.90 นักศึกษาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเมืองกับกลุ่มเพื่อนร้อยละ 61.90 และนักศึกษาคิดว่าข่าวการเมืองน่าเบื่อหน่ายร้อยละ 61.30 สำหรับกิจกรรมที่นักศึกษามีความสนใจอยากมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทางการเมืองร้อยละ 37.50 และผู้ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของนักศึกษามากที่สุดคือ บิดา-มารดาร้อยละ 39.40 รองลงมาคือ สื่อมวลชนร้อยละ 35.60 2. ความคิดเห็นของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครต่อการเมืองภาคพลเมืองโดยรวมทั้ง 5 ด้านได้แก่ 1) . การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2).นโยบายรัฐบาล 3).การมีส่วนร่วม 4). คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมืองและ5). สิทธิมนุษยชนนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($X = 4.01$) เมื่อพิจารณารายด้านนักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด 2 ด้านคือ 1). ด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ($X = 4.33$) 2). ด้านนโยบายรัฐบาล($X = 4.23$) และนักศึกษาเห็นด้วยมาก 3 ด้านคือ 1). ด้านการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นพลเมือง($X = 4.08$) 2). ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง ($X = 3.85$) และ 3). ด้านสิทธิมนุษยชน ($X = 3.58$) 3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครต่อการเมืองภาคพลเมืองโดยจำแนกตามสถานภาพทั่วไปของนักศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเมืองภาคพลเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักศึกษาที่มีคณะที่สังกัดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเมืองภาคพลเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการเมืองภาคพลเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้าน 1). การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2).คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองและ3). การมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นพลเมือง

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ศึกษาจิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทยโดยศึกษาเงื่อนไขการก่อเกิดและปัจจัยเกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีจิตสำนึกพลเมือง/สาธารณะ (Civic minded) ในบริบทประชาสังคมไทยทั้งนี้ได้ทำการศึกษาในเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2 กรณีคือ ชมรมชีวเกษม ประชาคมสุขภาพองค์กรรวมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สำหรับชุมชนเมือง และชุมชนบ้านหนองขาว อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับชุมชนชนบท อีกทั้งได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ ที่เลือกสรรว่าเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกพลเมือง และ/หรืออยู่ในกระบวนการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่องในระยะหนึ่ง จำนวน 127 ราย เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ทำการศึกษาเพิ่มมากขึ้นในวงกว้าง ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของการมีจิตสำนึกพลเมืองนั้นมีอยู่หลายมิติ อันได้แก่ การมีวินัยในตน ทั้งใน

เรื่องส่วนตัวและส่วนรวม เคารพกติกาที่ร่วมกันสร้างขึ้น ปฏิบัติสิทธิและหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วย
 จิตใจอาสา ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม มากกว่าส่วนตนใส่ใจกิจการสาธารณะการมีส่วนร่วมและ
 ให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การมีความกล้าหาญทาง
 จริยธรรม ปกป้องความถูกต้องเพื่อความดี ความยุติธรรม และสันติภาพของสังคม การมีความผูกพันและยึดมั่น
 ในอุดมการณ์ประชาธิปไตย ปฏิบัติต่อผู้อื่นเยี่ยงกัลยาณมิตร เท่าเทียม และเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันส่วนเงื่อนไขการ
 ก่อเกิดจิตสำนึกพลเมืองที่สำคัญในบริบทประชาสังคมไทยคือ การมีชีวิตของชุมชนซึ่งทำให้สมาชิกมี
 ความสัมพันธ์กันในแนวราบ การปฏิบัติจิตสำนึกพลเมืองอยู่ในวิถีชีวิตความเป็นชุมชนซึ่งสมาชิกเชื่อมโยงกันใน
 ฐานะพลเมือง มีความเท่าเทียมและเสมอภาคในเชิงการเมือง มีความเป็นเอกภาพและสมานสามัคคี เชื้อถือ
 และไว้วางใจกัน ผูกมัดตนกับความเป็นหมู่คณะ การมีทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ
 กระบวนการหล่อหลอมทางการเมือง ลักษณะดั้งเดิมบางประการของระบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ อาจ
 ส่งผลเชิงบวกในแง่ ต่อความเป็นประชาสังคมและการก่อเกิดจิตสำนึกพลเมือง โดยระบบเครือญาติอาจเป็น
 พื้นฐานในการหล่อหลอมสำนึกในความเป็น "เรา" และการรักษาผลประโยชน์พวกพ้อง ก็อาจพัฒนาสู่การสร้าง
 ความสัมพันธ์แบบต่างตอบแทนส่วนระบบอุปถัมภ์ซึ่งก่อให้เกิดสำนึกเกี่ยวกับอำนาจที่เกิดจาก "การให้" ก็อาจ
 ยกระดับไปสู่สำนึกในการเสียสละและให้แก่ผู้อื่นมากกว่ารับ ดังนั้นในชุมชนชนบทจึงอาจเสริมสร้างจิตสำนึก
 พลเมืองในบริบทประชาสังคมได้ด้วยการวิจัยนี้ให้ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมืองเพื่อพัฒนาเชิง
 คุณภาพของประชากรหรือแก้ปัญหาผ่าน "การสร้างคน" และ "การจัดการของชุมชน" โดยจัดกระบวนการ
 เรียนรู้ทางสังคมในหลายๆ โอกาสและหลายช่องทางซึ่งเน้นความเป็นธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต เช่น
 การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ กิจกรรมทางวัฒนธรรมซึ่งมีฐานความรู้ ภูมิปัญญา และอุดมคติสังคม นับแต่
 กลุ่มเด็กและเยาวชน การเสริมสร้างทักษะเชิงสังคมผ่านการทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ผ่าน
 การประกอบอาชีพและการงาน สำหรับการศึกษาอย่างเป็นทางการก็ควรสอดแทรกเนื้อหาซึ่งครอบคลุมทั้ง
 ความรู้ในความเป็นพลเมืองของสังคม ทักษะปฏิบัติ คุณธรรมและจริยธรรมในความเป็นพลเมือง ในการ
 ขับเคลื่อนประชาสังคมในบริบทสังคมไทยนั้น มีสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ 3 ประการ คือ การเชื่อมโยงกับ
 รากเหง้าและภูมิปัญญาที่สืบเนื่องกับศาสนธรรม การแปรสิ่งที่ป็นนวัตกรรมทางความคิด เช่น พุทธธรรม
 แผนพัฒนาประเทศ รัฐธรรมนูญ ตลอดจนการค้นพบวิธีคิดและมองโลกอย่างใหม่ให้ปรากฏผลจริง ในทาง
 ปฏิบัติ และการมีภาคปฏิบัติการรวมทั้งกลวิธีในการวางแผนอย่างเป็นระบบ

พรพรรณ วีระปรียากร (2543) ศึกษาการสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย เพื่อทำ
 ความเข้าใจเงื่อนไขโครงสร้างทางสังคมของชุมชนที่ก่อให้เกิดคุณธรรมความเป็นพลเมืองและศึกษาคุณลักษณะ
 คุณธรรมความเป็นพลเมืองภายใต้บริบททางสังคม วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการแบบปรากฏการณ์นิยม

(Phenomenology approach) ซึ่งเป็นการลงไปดูปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น ช่วยให้เข้าใจบริบททางสังคมที่เอื้อหรือเป็นเงื่อนไขในการก่อเกิดคุณลักษณะคุณธรรมของความเป็นพลเมืองต่างๆ ได้ เป็นการสร้างทฤษฎีจากปรากฏการณ์จริงหรือทฤษฎีจากฐานราก ที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิธีการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ระดับลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีลักษณะดังนี้คือ มีความรู้ มีทักษะ และมีค่านิยมร่วมของความเป็นพลเมืองของคนในสังคมที่ดั่งาม การจัดการศึกษาของโรงเรียนแห่งคุณธรรมความเป็นพลเมือง บูรณาการระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม แบ่งเป็นสองลักษณะ ได้แก่ลักษณะหลัก จัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีชีวิต เน้นการคิดการปฏิบัติ ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เน้นให้เกิดประสบการณ์ตรง ส่วนลักษณะรอง จัดการศึกษาในห้องเรียนเหมือนโรงเรียนทั่วไป

6.กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั้งจากผู้รู้ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงจากที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แนวนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบในการศึกษาคุณลักษณะพลเมืองดีในการศึกษาคั้งนี้ได้ 5 คุณลักษณะ ดังนี้

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านทักษะพื้นฐาน หมายถึง ขยัน มีวินัย ซื่อสัตย์ สุภาพ สะอาด มีความอดทน มีน้ำใจ มัธยัสถ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกล้าทางจริยธรรม และสามัคคี

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองด้านความรู้และทักษะวิชาการ หมายถึง มีนิสัยใฝ่รู้มีนิสัยใฝ่รู้ ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอสามารถประยุกต์ความรู้ที่มี นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลสนใจในข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใช้วิจารณ์ถ่วงต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ได้รับ รู้จักเลือกรับวิทยาการจากภายนอกสามารถรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่างๆมีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ท่านเรียนสามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยีใหม่ๆได้เป็นอย่างดี และมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง รู้และเข้าใจในสิทธิของตนให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกัน ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคม เคารพในความแตกต่าง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ส.ส การออกเสียงประชามติ เรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรม แก้ปัญหาขัดแย้งด้วยสันติวิธี

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง มีความสำนึกในความเป็นไทยเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยธำรงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีจิตสาธารณะ เช่น ไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่น บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย สามารถถ่ายทอดคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสู่บุคคลอื่นได้ เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า และเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองด้านเศรษฐกิจ หมายถึง รู้และเข้าใจในพื้นฐานเศรษฐกิจของประเทศ นิยมใช้ของไทย ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ ใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักฐานะการเงินของตน มีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต ทำบัญชีรายรับรายจ่าย และเป็นผู้ผลิต/ผู้บริโภคที่ดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครและเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำแนกตามภูมิภาคหลังนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำข้อค้นพบเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งวิธีดำเนินการดังนี้

1. วิธีการศึกษา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดทำข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการศึกษา

3.1.1 แหล่งข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดี และการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและสร้างขึ้นมา

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

จากหนังสือเอกสาร วารสาร งานวิจัย และข้อมูลที่ได้รับการรวบรวมไว้แล้ว

3.1.2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1) ทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษา และแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาจาก หนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่างๆ รวมถึงการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ได้แก่ ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องนักศึกษา และผู้สอน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะเป็นทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อหาข้อสรุปในการกำหนดกรอบการศึกษา

2) ผู้วิจัยสังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลจากข้อ 1 แล้วนำมาจำแนกเป็นประเด็นในการศึกษาและสร้างเครื่องมือในการศึกษา

3) ผู้วิจัยจะกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดหน่วยวิเคราะห์เป็นระดับปัจเจกบุคคล

4) ประสานงานกับคณะเพื่อนัดหมายขอเข้าชี้แจงถึงวัตถุประสงค์การทำวิจัย และขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขออนุญาตแจกแบบสอบถามแก่นักศึกษา

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) รองอธิการบดีด้านกิจการนักศึกษา รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาทุกคณะ

2) นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 2/2555

จำนวน 9,266 คน

3.2.2กลุ่มตัวอย่าง คือ

1) รองอธิการบดีด้านกิจการนักศึกษา ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาทุกคณะ ใช้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง รวมจำนวน 10 คน

2) นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 2/2555

จำนวน 385 คน ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของTaro Yamane ในระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การคำนวณหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะ ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละคณะ} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละคณะ}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตาราง3.1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาและการกำหนดขนาดตัวอย่าง

คณะ	จำนวนนักศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	527	22
ศาสตร์	1,394	58
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	895	37
เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	2,212	92
บริหารธุรกิจ	430	

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1910	18
วิศวกรรมศาสตร์	804	79
ศิลปศาสตร์	552	33
สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ	542	23
อุตสาหกรรมสิ่งทอและการออกแบบแฟชั่น		23
	9,266	385

ที่มา: กลุ่มทะเบียนและประมวลผล สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2556

3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมาเอง โดยศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีและได้นำแนวคิดลักษณะพลเมืองที่ดีมากำหนดกรอบและขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.2 ศึกษาและสอบถามความคิดเห็นของผู้สอน และนักศึกษาต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดี เพื่อมาเติมเต็มแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3.3 ปรับปรุงประเด็นข้อคำถามที่ได้จากการทบทวนเอกสารต่างๆกับผลที่ได้จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนผลงานการวิจัยที่มีมาแล้วจากนั้นกำหนดข้อคำถามในแบบสอบถาม

3.3.4 สร้างแบบสอบถามโดยลักษณะข้อคำถามมีทั้งปลายปิดและปลายเปิดเพื่อให้ นักศึกษาสามารถตอบได้อย่างอิสระ

ลักษณะเครื่องมือประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักศึกษา

เป็นตอนที่เกี่ยวโยงกับข้อเท็จจริงมีจำนวนทั้งหมด 9 ข้อได้แก่ เพศ ชั้นปี
 คณะที่สังกัด ผลการเรียน สถานที่พัก อาชีพผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ย
 ผู้ปกครอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นต่อ
 คุณลักษณะพลเมืองจำนวน

ทั้งหมด 50 ข้อประกอบไปด้วย 5 ด้านได้แก่ ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน
 ความรู้และทักษะ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมและวัฒนธรรม
 และด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ระดับการวัดแบบลิเคอร์ทสเกลส์ (Likert
 Scales) แต่ละข้อคำถามจะกำหนดทางเลือกในการตอบ 5 ระดับคือ
 เห็นด้วย/จริงมากที่สุด เห็นด้วย/จริงมาก เห็นด้วย/จริงปานกลาง เห็น
 ด้วย/จริงน้อย เห็นด้วย/จริงน้อยที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามมี
 ดังนี้

มากที่สุด	คะแนน	5	หมายถึง	เห็นด้วย/จริง
มาก	คะแนน	4	หมายถึง	เห็นด้วย/จริง
ปานกลาง	คะแนน	3	หมายถึง	เห็นด้วย/จริง
น้อย	คะแนน	2	หมายถึง	เห็นด้วย/จริง
น้อยที่สุด	คะแนน	1	หมายถึง	เห็นด้วย/จริง

และเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือ
 ผู้เกี่ยวข้องทางกิจการนักศึกษา และร่วมกันวิเคราะห์ว่าควรส่งเสริมหรือ
 พัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณลักษณะพลเมืองที่ดีในรูปแบบใดได้บ้างซึ่ง
 แนวคำถามมีดังนี้

แนวคำถาม

1. ลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษาที่ควรมีลักษณะเป็นอย่างไรและการที่จะมีลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขใดเป็นปัจจัยสนับสนุนในด้านใดบ้าง
2. ลักษณะกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยมีอยู่จะช่วยพัฒนาส่งเสริมให้นักศึกษามีลักษณะความเป็นพลเมืองดีมีอะไรบ้าง หรือควรมีลักษณะอย่างไร และจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนของนักศึกษาอย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาควรมีแนวทางอย่างไร

3.3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- 1) การทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ใช้วัดตัวแปรต่างๆ ไปปรึกษาผู้ทรงวุฒิพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามจำนวน 2 ท่านและนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงวุฒิ
- 2) การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัย แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach Method) ได้ค่าเท่ากับ 0.88 โดยมีรายละเอียดรายด้าน ดังนี้

ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา	ระดับค่าความเชื่อมั่น 0.88
ด้านความรู้ และทักษะ	ระดับค่าความเชื่อมั่น 0.88

ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ระดับค่าความ
เชื่อมั่น 0.86

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ระดับค่าความ
เชื่อมั่น 0.87

ด้านเศรษฐกิจ ระดับค่าความเชื่อมั่น
0.87

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นไปแจกให้กับ
นักศึกษาที่เป็นตัวอย่าง โดยชี้แจง
วัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความร่วมมือให้ตอบตามความเป็น
จริง และได้ประสานกับอาจารย์ในคณะช่วยรวบรวมเก็บแบบสอบถาม
โดยผู้วิจัยนัดหมายวันเวลาที่จะไปรับกลับคืน

3.4.2 เมื่อครบกำหนดแล้วผู้วิจัยได้ไปรับแบบสอบถาม รวบรวม
และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำมาบันทึกในแบบลงรหัส
และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามได้แล้วผู้วิจัยได้นำข้อมูลแต่ละส่วนของ
แบบสอบถามมาวิเคราะห์และแปลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS/PC+ (The Statistical Package
for the Social Science Personal Computer Plus) และใช้สถิติใน
การวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1. ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจง
ความถี่ และหาค่าร้อยละ
ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา
วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5
ระดับ โดยมีช่วงห่าง ดังนี้

ค่าคะแนน 4.51 – 5.00 จริงมากที่สุด	หมายความว่า เห็นด้วย/ จริงมากที่สุด
ค่าคะแนน 3.51 – 4.50 จริงมาก	หมายความว่า เห็นด้วย/ จริงมาก
ค่าคะแนน 2.51 – 3.50 จริงปานกลาง	หมายความว่า เห็นด้วย/ จริงปานกลาง
ค่าคะแนน 1.51 – 2.50 จริงน้อย	หมายความว่า เห็นด้วย/ จริงน้อย
ค่าคะแนน 1.00 – 1.50 จริงน้อยที่สุด	หมายความว่า เห็นด้วย/ จริงน้อยที่สุด

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็น

พลเมืองของนักศึกษา ใช้ค่าที (t-test) ในกรณีเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม และใช้ค่าเอฟ (f-test) ในกรณีเปรียบเทียบ 2 กลุ่มขึ้นไป หากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe test

ส่วนการสัมภาษณ์ ใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอผลโดยการบรรยายเพื่อ เสริมความสมบูรณ์ของการศึกษา และมีการทวนสอบแบบสามเส้าเมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ว่าแนวทางการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีควรใช้กิจกรรม หรือรูปแบบในลักษณะใด และมหาวิทยาลัยควรดำเนินกิจกรรมด้านใดเพิ่มขึ้น

นำเสนอแนวทางในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะดังกล่าว และสรุปข้อค้นพบ อภิปรายผล และนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ต่างๆในการแปลความหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทนคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าการแจกแจงแบบ t
f	แทน ค่าการแจกแจงแบบ f
df	แทน ระดับขั้นของความเป็นอิสระ
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังนักศึกษา
 2. คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา
 - 2.1 คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวม
 - 2.2 ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา
 - 2.3 ด้านความรู้และทักษะ
 - 2.4 ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย
 - 2.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม
 - 2.6 ด้านเศรษฐกิจ
 3. เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามตัวแปรภูมิหลังนักศึกษา
 - 3.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามเพศ
 - 3.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา
 - 3.3 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามคณะที่ศึกษา
 - 3.4 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา
 - 3.5 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามสถานที่พักอาศัย
 - 3.6 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง
 - 3.7 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง

3.8 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามระดับความเชื่อมั่นในตนเอง

3.9 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามความคิดเห็นของนักศึกษา

4.1 คุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุด

4.2 คุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะนักศึกษา

4.3 คุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม

4.4 บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดี

5. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามความคิดเห็นของผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังนักศึกษาปรากฏผลดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภูมิหลังนักศึกษา

ภูมิหลังนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	162	46.69
หญิง	185	53.31
รวม	347	100.00
2. ชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	45	12.97
ชั้นปีที่ 2	97	27.95
ชั้นปีที่ 3	97	27.95
ชั้นปีที่ 4	108	31.12
รวม	347	100.00
3. คณะที่ศึกษา		
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	20	5.76
เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	36	10.37
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	34	9.80
สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ	24	6.92
บริหารธุรกิจ	90	25.94
ศิลปศาสตร์	32	9.22
อุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น	23	6.63
วิศวกรรมศาสตร์	70	20.17
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	18	5.19
รวม	347	100.00

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลภูมิหลังนักศึกษา(ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
2. ผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา		
ต่ำกว่า 2.00	10	2.88
2.00-2.49	89	25.65
2.50-2.99	115	33.14
3.00-3.49	97	27.95
3.50-4.00	36	10.37
รวม	347	100.00
3. สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน		
บ้านตนเอง	203	58.50
หอพัก	110	31.70
บ้านญาติ	22	6.34
อื่น ๆ ได้แก่ บ้านพักข้าราชการ แพลต คอนโดมิเนียม และบ้านเช่า	12	3.46
รวม	347	100.00
4. อาชีพผู้ปกครอง		
รับราชการ	64	18.44
รับจ้าง	112	32.28
เอกชน	40	11.53
ค้าขาย	70	20.17
เกษตรกรรม	37	10.66
อื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน ข้าราชการเกษียณอายุ รัฐวิสาหกิจ และว่างงาน	24	6.92
รวม	347	100.00
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง		
ต่ำกว่า10,000 บาท	41	11.82
10,000-20,000 บาท	131	37.75
20,001-30,000 บาท	99	28.53
40,001-50,000 บาท	39	11.24
50,000 บาทขึ้นไป	37	10.66
รวม	347	100.00

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังนักศึกษา(ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง		
ต่ำกว่า10,000 บาท	41	11.82
10,000-20,000 บาท	131	37.75
20,001-30,000 บาท	99	28.53
40,001-50,000 บาท	39	11.24
50,000 บาทขึ้นไป	37	10.66
รวม	347	100.00
7. ระดับความเชื่อมั่นในตนเอง		
น้อยที่สุด	9	2.59
น้อย	17	4.90
ปานกลาง	229	65.99
มาก	71	20.46
มากที่สุด	21	6.05
รวม	347	100.00
8. ลักษณะการเลี้ยงดูของครอบครัว		
ปกป้อง	57	16.43
ประชาธิปไตย	199	57.35
ปล่อยตามสบาย	91	26.22
รวม	347	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.31) กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 31.12) ศึกษาในคณะบริหารธุรกิจจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 25.94) ส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา 2.50 – 2.99 (ร้อยละ 33.14) และปัจจุบันพักอาศัยบ้านตนเอง (ร้อยละ 58.50) โดย 1 ใน 3 ของผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 32.28) และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท (ร้อยละ 37.75) นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65.99) และกว่าครึ่งได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (ร้อยละ 57.35)

2. คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา

2.1 คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมปรากฏผล ดังตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายของการมีคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวม

คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวม	\bar{X}	S.D	ระดับความหมาย
1. ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา	3.95	0.67	มาก
2. ด้านความรู้ และทักษะ	3.88	0.65	มาก
3. ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย	4.07	0.53	มาก
4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4.13	0.51	มาก
5. ด้านเศรษฐกิจ	3.86	0.54	มาก
รวม	3.98	0.45	มาก

จากตาราง 4.2 พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม (\bar{X} = 4.13) รองลงมา คือด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย และด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา (\bar{X} = 4.07 และ \bar{X} = 3.95 ตามลำดับ) ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายของการมีคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา

คุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา	\bar{X}	S.D	ระดับความหมาย
1. ขยัน	3.56	0.80	มาก
2. มีวินัย	3.76	0.74	มาก
3. ซื่อสัตย์	4.45	4.40	มาก
4. สุภาพ	3.98	0.78	มาก
5. สะอาด	4.10	0.74	มาก
6. มีความอดทน	3.93	0.82	มาก
7. มีน้ำใจ	4.11	0.78	มาก
8. มัธยัสถ์	3.53	0.93	มาก
9. มีมนุษยสัมพันธ์	4.05	0.85	มาก
10. มีความคิดสร้างสรรค์	3.99	2.34	มาก
11. มีความกล้าทางจริยธรรม	3.92	0.73	มาก
12. สามัคคี	4.03	0.74	มาก
รวม	3.95	0.67	มาก

จากตาราง 4.3 พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษาในทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.95) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อสัตย์ (\bar{X} = 4.45) รองลงมา คือมีน้ำใจ และสะอาด (\bar{X} = 4.11 และ \bar{X} = 4.10ตามลำดับ) ในขณะที่มีคุณลักษณะความมัธยัสถ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 ด้านความรู้ และทักษะ ปรากฏผลดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายการมีคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ

ความรู้ และทักษะ	\bar{X}	S.D	ระดับความหมาย
1. มีนิสัยใฝ่รู้ ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	3.66	0.81	มาก
2. สามารถประยุกต์ความรู้ที่มี นำมาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	3.80	0.75	มาก
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีเหตุผล	3.84	0.77	
4. สนใจในข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	3.85	0.76	มาก
5. ใช้วิจารณ์ญาติต่อข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ	3.90	0.75	มาก
6. รู้จักรับวิทยาการจากภายนอก	3.75	0.74	มาก
7. สามารถรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ	3.93	0.75	มาก
8. สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ	4.19	3.83	มาก
9. มีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ท่านเรียน	3.77	0.77	มาก
10. สามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ เป็นอย่างดี	4.03	0.79	มาก
11. มีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม	3.97	0.74	มาก
รวม	3.88	0.65	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองด้านความรู้และทักษะทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (\bar{X} = 4.19) รองลงมาคือสามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี และมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม (\bar{X} = 4.03 และ \bar{X} = 3.97ตามลำดับ) ในขณะที่มีนิสัยใฝ่รู้ ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 ด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปรากฏผลดังตาราง 4.5

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายการมีด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D	ระดับความหมาย
1. รู้และเข้าใจในสิทธิของตน	4.10	0.72	มาก
2. ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรม และความเท่าเทียมกัน	4.15	0.73	มาก
3. ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคม	4.08	0.74	มาก
4. เคารพในความแตกต่าง	4.12	0.71	มาก
5. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น	4.25	0.69	มาก
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.14	0.68	มาก
7. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี	4.12	0.70	มาก
8. มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นการเลือกตั้ง ส.ส. การออกเสียงประชามติ	4.02	0.90	มาก
9. เรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรม	3.82	0.81	มาก
10. แก้ปัญหาขัดแย้งด้วยสันติวิธี	3.91	0.78	มาก
รวม	4.06	0.53	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.06) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น(\bar{X} = 4.25) รองลงมา คือการให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกัน และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น(\bar{X} = 4.15และ \bar{X} = 4.14 ตามลำดับ) ในขณะที่ในรายข้อเรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ปราบกฏผลดังตาราง 4.6

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายการมีคุณลักษณะด้านสังคมและวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D	ระดับความหมาย
1. มีความสำนึกในความเป็นไทย	4.32	0.70	มาก
2. เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย	4.36	0.67	มาก
3. อารงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย	4.27	0.71	มาก
4. มีจิตสาธารณะ เช่นไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะ	4.17	0.72	มาก
5. บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่นบริจาคสิ่งของช่วยเหลือ ประสบภัย	4.03	0.76	มาก
6. สามารถถ่ายทอดคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสู่บุคคล อื่นได้	3.93	0.77	มาก
7. เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	4.48	0.71	มาก
8. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นเข้า ร่วมกิจกรรมปลูกป่า	3.95	0.84	มาก
9. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ	3.70	0.92	มาก
รวม	4.13	0.51	มาก

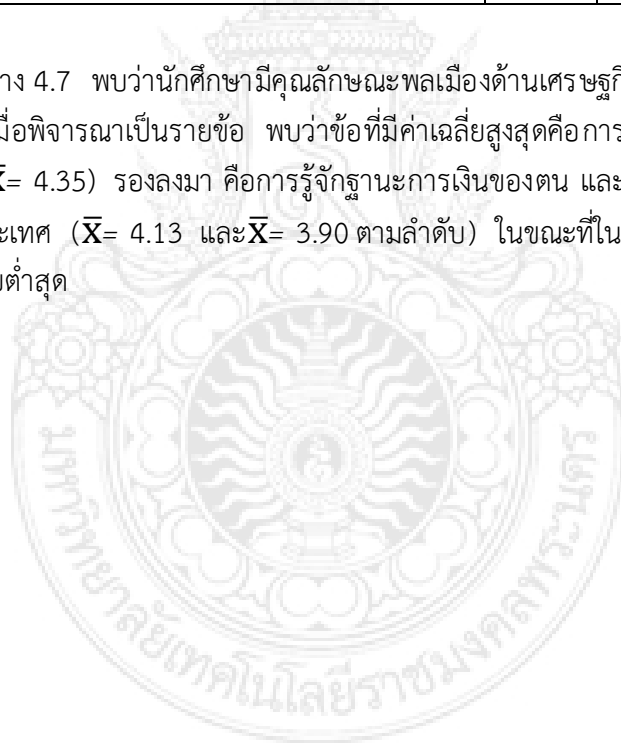
จากตาราง 4.6 พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองด้านสังคมและวัฒนธรรมทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.13) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเติบโตสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (\bar{X} = 4.48) รองลงมา คือการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและความเท่าเทียมกัน และการมีความสำนึกในความเป็นไทย (\bar{X} = 4.36 และ \bar{X} = 4.32ตามลำดับ) ในขณะที่ในรายข้อเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.6 ด้านเศรษฐกิจ ปรากฏผลดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายการมีคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D	ระดับความหมาย
1. รู้และเข้าใจในพื้นฐานเศรษฐกิจของประเทศ	3.83	0.78	มาก
2. นิยมใช้ของไทย	3.88	0.86	มาก
3. ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ	3.87	0.73	มาก
4. ใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจของประเทศ	3.90	0.79	มาก
5. รู้จักฐานะการเงินของตน	4.13	0.75	มาก
6. มีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน	3.83	0.90	มาก
7. เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต	4.35	0.72	มาก
8. ทำบัญชีรายรับรายจ่าย	3.11	1.23	ปานกลาง
9. เป็นผู้ผลิต/ผู้บริโภคที่ดี	3.88	0.76	มาก
รวม	3.86	0.54	มาก

จากตาราง 4.7 พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองด้านเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.86) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต (\bar{X} = 4.35) รองลงมา คือการรู้จักฐานะการเงินของตน และการใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจของประเทศ (\bar{X} = 4.13 และ \bar{X} = 3.90 ตามลำดับ) ในขณะที่ในรายข้อทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามตัวแปร

3.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามเพศ ปรากฏผลดังตาราง 4.8

ตาราง 4.8 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามเพศ

คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา	เพศ				t	P
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา	4.03	0.83	3.87	0.48	2.09*	.03
2. ด้านความรู้ และทักษะ	3.96	0.54	3.81	0.72	2.13*	.03
3. ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย	4.10	0.57	4.03	0.50	1.18	.23
4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4.12	0.55	4.14	0.48	-0.43	.66
5. ด้านเศรษฐกิจ	3.91	0.57	3.81	0.51	1.68	.09
รวม	4.02	0.48	3.93	0.42	1.82	.06

* ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4.8 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา และด้านความรู้และทักษะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าเพศมีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดีด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา และด้านความรู้และทักษะ

3.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 4.9

ตาราง 4.9 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.293	3	.431	2.111	.099
ภายในกลุ่ม	70.024	343	.204		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	2.039	3	.680	1.519	.209
ภายในกลุ่ม	153.443	343	.447		
รวม	155.481	346			

ตาราง 4.9 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	2.414	3	.805	1.901	.129
ภายในกลุ่ม	145.157	343	.423		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	1.522	3	.507	1.759	.155
ภายในกลุ่ม	98.894	343	.288		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	.614	3	.205	.757	.519
ภายในกลุ่ม	92.729	343	.270		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	2.368	3	.789	2.680*	.047
ภายในกลุ่ม	101.013	343	.294		
รวม	103.382	346			

* ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4.9 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าชั้นปีศึกษามีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจ

เพื่อให้ทราบว่าคุณใดแตกต่าง จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe) ปรากฏผลดังตาราง 4.10

ตาราง 4.10 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ชั้นปีที่ศึกษา	\bar{X}	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		3.77	3.77	3.87	3.97
ชั้นปีที่ 2	3.77	-	-	0.10	0.20*
ชั้นปีที่ 1	3.77	-	-	0.10	0.20
ชั้นปีที่ 3	3.87	-	-	-	0.30
ชั้นปีที่ 4	3.97	-	-	-	-

จากตาราง 4.10 พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านเศรษฐกิจ สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2

3.3 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามคณะที่ศึกษา ปรากฏผลดัง ตาราง 4.11

ตาราง 4.11 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามคณะที่ศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	7.773	8	.972	5.168 ^{**}	.000
ภายในกลุ่ม	63.544	338	.188		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	10.099	8	1.262	2.935 ^{**}	.003
ภายในกลุ่ม	145.383	338	.430		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	10.238	8	1.280	3.150 ^{**}	.002
ภายในกลุ่ม	137.332	338	.406		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	9.885	8	1.236	4.613 ^{**}	.000
ภายในกลุ่ม	90.531	338	.268		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	4.733	8	.592	2.257 [*]	.023
ภายในกลุ่ม	88.610	338	.262		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	9.483	8	1.185	4.267 ^{**}	.000
ภายในกลุ่ม	93.898	338	.278		
รวม	103.382	346			

** ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .01 * ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4.11 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าคณะที่ศึกษามีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษาด้าน ความรู้ และทักษะด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย และด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าคณะที่ศึกษามีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี

เพื่อให้ทราบว่าคุณใดแตกต่าง จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe) ปรากฏผลดังตาราง 4.12 -17

ตาราง 4.12 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวม จำแนกตามคณะที่ศึกษา

คณะที่ศึกษา	\bar{X}	วิทยาศาสตร์ฯ	สถาปัตยฯ	ศิลปศาสตร์	เทคโนโลยีสื่อสารฯ	เทคโนโลยีคหกรรมฯ	ครุศาสตร์ฯ	บริหารธุรกิจ	วิศวกรรมฯ	อุตสาหกรรมสิ่งทอฯ
		3.44	3.80	3.93	3.96	3.97	4.01	4.02	4.06	4.19
วิทยาศาสตร์ฯ	3.44	-	0.36	0.49	0.52*	0.53*	0.57*	0.58*	0.62*	0.75*
สถาปัตยฯ	3.80	-	-	0.13	0.16	0.17	0.21	0.22	0.26	0.39
ศิลปศาสตร์	3.93	-	-	-	0.03	0.04	0.08	0.09	0.13	0.26
เทคโนโลยีสื่อสารฯ	3.96	-	-	-	-	0.01	0.05	0.06	0.10	0.23
เทคโนโลยีคหกรรมฯ	3.97	-	-	-	-	-	0.04	0.05	0.09	0.22
ครุศาสตร์ฯ	4.01	-	-	-	-	-	-	0.01	0.05	0.18
บริหารธุรกิจ	4.02	-	-	-	-	-	-	-	0.04	0.17
วิศวกรรมฯ	4.06	-	-	-	-	-	-	-	-	0.13
อุตสาหกรรมสิ่งทอฯ	4.19	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 4.12 พบว่านักศึกษาคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น คณะวิศวกรรมศาสตร์คณะบริหารธุรกิจ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมสูงกว่านักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตาราง 4.13 ผลการเปรียบเทียบรายค่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา จำแนกตามคณะที่ศึกษา

คณะที่ศึกษา	\bar{X}	วิทยาศาสตร์ฯ	สถาปัตยฯ	เทคโนโลยีคหกรรมฯ	เทคโนโลยีสื่อสารฯ	ศิลปศาสตร์	บริหารธุรกิจ	วิศวกรรมฯ	ครุศาสตร์ฯ	สิ่งทอฯ
		3.38	3.80	3.84	3.88	3.91	3.97	4.08	4.15	4.16
วิทยาศาสตร์ฯ	3.38	-	0.42	0.46	0.50	0.53	0.59	0.70*	0.77	0.78
สถาปัตยฯ	3.80	-	-	0.04	0.08	.011	0.17	0.28	0.35	0.36
เทคโนโลยีคหกรรมฯ	3.84	-	-	-	0.04	0.07	0.13	0.24	0.31	0.32
เทคโนโลยีสื่อสารฯ	3.88	-	-	-	-	0.03	0.09	0.20	0.27	0.28
ศิลปศาสตร์	3.91	-	-	-	-	-	0.06	0.17	0.24	0.25
บริหารธุรกิจ	3.97	-	-	-	-	-	-	0.11	0.18	0.19
วิศวกรรมฯ	4.08	-	-	-	-	-	-	-	0.07	0.08
ครุศาสตร์ฯ	4.15	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01
สิ่งทอฯ	4.16	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 4.13 พบว่านักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์มีคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษาสูงกว่านักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตาราง 4.14 ผลการเปรียบเทียบรายค่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านความรู้และทักษะ จำแนกตามคณะที่ศึกษา

คณะที่ศึกษา	\bar{X}	วิทยาศาสตร์ฯ	สถาปัตยฯ	ศิลปศาสตร์	เทคโนโลยีสื่อสารฯ	บริหารธุรกิจ	เทคโนโลยีคหกรรมฯ	ครุศาสตร์ฯ	วิศวกรรมฯ	สิ่งทอฯ
		3.37	3.65	3.73	3.90	3.90	3.90	3.95	3.95	4.25
วิทยาศาสตร์ฯ	3.37	-	0.28	0.36	0.53	0.53	0.53	0.58	0.58	0.88*
สถาปัตยกรรมฯ	3.65	-	-	0.08	0.25	0.25	0.25	0.30	0.30	0.60
ศิลปศาสตร์เทคโนโลยีสื่อสารฯ	3.73	-	-	-	0.17	0.17	0.17	0.22	0.22	0.52
บริหารธุรกิจ	3.90	-	-	-	-	-	-	0.05	0.05	0.35
เทคโนโลยีคหกรรมฯ	3.90	-	-	-	-	-	-	0.05	0.05	0.35
ครุศาสตร์ฯ	3.95	-	-	-	-	-	-	-	-	0.30
วิศวกรรมฯ	3.95	-	-	-	-	-	-	-	-	0.30
สิ่งทอฯ	4.25	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 4.14 พบว่านักศึกษาคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มีคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านความรู้ และทักษะสูงกว่านักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากตาราง 4.16 พบว่านักศึกษาคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น และคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงกว่านักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตาราง 4.17 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านเศรษฐกิจจำแนกตามคณะที่ศึกษา

คณะที่ศึกษา	\bar{X}	วิทยาศาสตร์ฯ	สถาปัตย์ฯ	เทคโนโลยีสื่อสารฯ	ครุศาสตร์ฯ	วิศวกรรมฯ	บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	เทคโนโลยีคหกรรมฯ	สิ่งทอฯ
		3.27	3.75	3.76	3.77	3.81	3.84	3.93	4.00	4.01
วิทยาศาสตร์ฯ	3.27	-	0.48	0.49	0.50	0.54*	0.57*	0.66	0.73	0.74*
สถาปัตยกรรมฯ	3.75	-	-	0.01	0.02	0.06	0.09	0.18	0.25	0.26
ครุศาสตร์ฯ	3.76	-	-	-	0.01	0.05	0.08	0.17	0.24	0.25
ศิลปศาสตร์	3.77	-	-	-	-	0.04	0.07	0.16	0.23	0.24
เทคโนโลยีสื่อสารฯ	3.81	-	-	-	-	-	0.03	0.12	0.19	0.20
เทคโนโลยีคหกรรมฯ	3.84	-	-	-	-	-	-	0.09	0.16	0.17
บริหารธุรกิจ	3.93	-	-	-	-	-	-	-	0.07	0.08
สิ่งทอฯ	4.00	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01
วิศวกรรมฯ	4.01	-	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 4.17 พบว่านักศึกษาคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น คณะบริหารธุรกิจ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจสูงกว่านักศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.4 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา ปรากฏผลดังตาราง 4.18

ตาราง 4.18 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	.617	4	.154	.746	.561
ภายในกลุ่ม	70.700	342	.207		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	.064	4	.016	.035	.998
ภายในกลุ่ม	155.418	342	.454		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	1.080	4	.270	.631	.641
ภายในกลุ่ม	146.490	342	.428		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	2.284	4	.571	1.990	.096
ภายในกลุ่ม	98.132	342	.287		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	.694	4	.173	.640	.634
ภายในกลุ่ม	92.649	342	.271		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	.604	4	.151	.502	.734
ภายในกลุ่ม	102.778	342	.301		
รวม	103.382	346			

จากตาราง 4.18 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา ไม่มีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี

3.5 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามสถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน ปรากฏผลดังตาราง 4.19

ตาราง 4.19 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามสถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.090	3	.363	1.774	.152
ภายในกลุ่ม	70.228	343	.205		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	2.902	3	.967	2.175	.091
ภายในกลุ่ม	152.579	343	.445		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	.593	3	.198	.461	.710
ภายในกลุ่ม	146.978	343	.429		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	.664	3	.221	.762	.516
ภายในกลุ่ม	99.752	343	.291		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	.974	3	.325	1.205	.308
ภายในกลุ่ม	92.369	343	.269		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	1.720	3	.573	1.935	.124
ภายในกลุ่ม	101.661	343	.296		
รวม	103.382	346			

จากตาราง 4.19 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าสถานที่พักอาศัยในปัจจุบันไม่มีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี

3.6 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง
ปรากฏผลดังตาราง 4.20

ตาราง 4.20 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.995	5	.399	1.963	.084
ภายในกลุ่ม	69.322	341	.203		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	3.303	5	.661	1.480	.196
ภายในกลุ่ม	152.179	341	.446		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	2.380	5	.476	1.118	.350
ภายในกลุ่ม	145.190	341	.426		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	3.503	5	.701	2.465*	.033
ภายในกลุ่ม	96.913	341	.284		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	1.606	5	.321	1.194	.312
ภายในกลุ่ม	91.737	341	.269		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	2.493	5	.499	1.685	.138
ภายในกลุ่ม	100.889	341	.296		
รวม	103.382	346			

จากตาราง 4.20 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าอาชีพผู้ปกครองไม่มีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะพลเมืองดี ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าอาชีพของผู้ปกครองมีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดีด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

เพื่อให้ทราบว่าคูใดแตกต่าง จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe) ปรากฏผลดังตาราง 4.21

ตาราง 4.21 ผลการเปรียบเทียบรายคู่คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง	\bar{X}	ทำงาน	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกรรม	รับราชการ	อื่น ๆ
		เอกชน					
		3.90	4.01	4.07	4.09	4.14	4.32
ทำงานเอกชน	3.90	-	0.11	0.17	0.19	0.24	0.42*
รับจ้าง	4.01	-	-	0.06	0.08	0.13	0.31
ค้าขาย	4.07	-	-	-	0.01	0.07	0.25
เกษตรกรรม	4.09	-	-	-	-	0.05	0.23
รับราชการ	4.14	-	-	-	-	-	0.18
อื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจ ส่วนตัว แม่บ้าน ข้าราชการ เกษียณอายุ รัฐวิสาหกิจ และ ว่างงาน	4.32	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 4.21 พบว่านักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน ข้าราชการเกษียณอายุ รัฐวิสาหกิจ และว่างงานมีคุณลักษณะพลเมืองดี ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพทำงานเอกชน

3.7 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง ปรากฏผลดังตาราง 4.22

ตาราง 4.22 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	.925	4	.231	1.123	.345
ภายในกลุ่ม	70.393	342	.206		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	.516	4	.129	.284	.888
ภายในกลุ่ม	154.966	342	.453		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	1.748	4	.437	1.025	.394
ภายในกลุ่ม	145.823	342	.426		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	1.967	4	.492	1.709	.148
ภายในกลุ่ม	98.449	342	.288		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	.531	4	.133	.489	.744
ภายในกลุ่ม	92.812	342	.271		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	1.129	4	.282	.944	.438
ภายในกลุ่ม	102.252	342	.299		
รวม	103.382	346			

จากตาราง 4.22 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองไม่มีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี

3.8 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นของนักศึกษา ปรากฏผลดังตาราง 4.23

ตาราง 4.23 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นในตัวเองของนักศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	4.191	4	1.048	5.338 ^{**}	.000
ภายในกลุ่ม	67.126	342	.196		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	9.807	4	2.452	5.756 ^{**}	.000
ภายในกลุ่ม	145.674	342	.426		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	4.993	4	1.248	2.994 [*]	.019
ภายในกลุ่ม	142.577	342	.417		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	4.282	4	1.071	3.809 ^{**}	.005
ภายในกลุ่ม	96.134	342	.281		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	2.425	4	.606	2.281	.060
ภายในกลุ่ม	90.918	342	.266		
รวม	93.343	346			
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	3.081	4	.770	2.627 [*]	.035
ภายในกลุ่ม	100.300	342	.293		
รวม	103.382	346			

** ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .01 * ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4.23 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าระดับความเชื่อมั่นในตัวเองของนักศึกษามีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษาและด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความรู้ และทักษะและด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าระดับความเชื่อมั่นในตัวเองของนักศึกษามีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ในขณะที่ระดับความเชื่อมั่นของนักศึกษากับคุณลักษณะด้านสังคมวัฒนธรรมไม่มีความแตกต่างกัน

เพื่อให้ทราบว่าคุณใดแตกต่าง จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ปรากฏว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวม ด้านคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยด้านความรู้ และทักษะและด้านเศรษฐกิจ ไม่มีคู่ใดแตกต่างกัน

3.9 เปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู
ปรากฏผลดังตาราง 4.24

ตาราง 4. 24 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	.165	2	.083	.400	.671
ภายในกลุ่ม	71.152	344	.207		
รวม	71.317	346			
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	.339	2	.169	.376	.687
ภายในกลุ่ม	155.143	344	.451		
รวม	155.481	346			
ด้านความรู้ และทักษะ					
ระหว่างกลุ่ม	.342	2	.171	.400	.671
ภายในกลุ่ม	147.228	344	.428		
รวม	147.570	346			
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
ระหว่างกลุ่ม	.082	2	.041	.141	.869
ภายในกลุ่ม	100.334	344	.292		
รวม	100.416	346			
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	.437	2	.218	.809	.446
ภายในกลุ่ม	92.906	344	.270		
รวม	93.343	346			

ตาราง 4.24 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
ด้านเศรษฐกิจ					
ระหว่างกลุ่ม	.429	2	.215	.717	.489
ภายในกลุ่ม	102.952	344	.299		
รวม	103.382	346			

จากตาราง 4.24 พบว่าคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูไม่มีผลต่อคุณลักษณะพลเมืองดี

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามความคิดเห็นของนักศึกษา

4.1 คุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุดตามความคิดเห็นของนักศึกษาจากผู้ตอบทั้งสิ้น จำนวน 256 คนปรากฏ ดังตาราง 4.25

ตาราง 4.25 จำนวนร้อยละ และอันดับคุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุดตามความคิดเห็นของนักศึกษา

คุณลักษณะพลเมืองดี	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. มีความกตัญญู	2	0.78	14
2. มีส่วนร่วมทางการเมือง	3	1.17	13
3. มีความพอเพียง	1	0.39	15
4. เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น	5	1.95	11
5. มีพื้นฐานความรู้ ความคิด และทักษะ	4	1.56	12
6. เคารพในสิทธิของผู้อื่น	5	1.95	11
7. เป็นคนเก่งและคนดี	25	9.77	3
8. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	16	6.25	5
9. ซื่อสัตย์	65	25.39	1
10. มีจิตสาธารณะ	11	4.30	7
11. มีน้ำใจ	37	14.46	2
12. มีความยุติธรรม	1	0.39	15
13. มีความรับผิดชอบ	17	6.64	4
14. มีความสามัคคี	8	3.13	9
15. ประหยัด	1	0.39	15
16. มีคุณธรรมจริยธรรม	6	2.34	10
17. มีเมตตา	1	0.39	15

ตาราง 4.25 จำนวนร้อยละและอันดับคุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุดตามความคิดเห็นของนักศึกษา(ต่อ)

คุณลักษณะพลเมืองดี	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
18. มีวินัย	13	5.08	6
19.ไม่สร้างความสะดวก	8	3.13	9
20.ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	10	3.91	8
21.รักษากฎระเบียบ	6	2.34	10
22.เคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	5	1.95	11
23.เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	3	1.17	13
24.เห็นคุณค่าของตนเอง	2	0.78	14
25.สำนึกความเป็นไทย	1	0.39	15
รวม	256	100.00	

จากตาราง 4.25 พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญอันดับ 1 คือ ซื่อสัตย์ (ร้อยละ 25.39)อันดับ 2 คือ มีน้ำใจ(ร้อยละ 14.46) และอันดับ 3เป็นคนเก่งและคนดี (ร้อยละ9.77)

4.2 คุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะนักศึกษาจากจำนวนผู้ตอบทั้งสิ้น 247 คน ปรากฏผล ดังตาราง 4.26

ตาราง 4.26 จำนวน ร้อยละ และการจัดอันดับของคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะนักศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษา

คุณลักษณะพลเมืองดี	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. ขยัน	1	0.40	15
2. มีความรับผิดชอบ	32	12.96	2
3. เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น	6	2.43	11
4. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	16	6.48	6
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	2	0.81	14
6. มีความซื่อสัตย์	25	10.31	4
7. ใช้หลักพุทธศาสนาพัฒนาตนเองและจิตใจ	35	14.17	1
8. ตรงต่อเวลา	2	0.81	15
9. ตั้งใจเรียน	31	12.55	3
10. ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี	21	8.50	4
11. รู้จักประหยัด	3	1.22	13
12. มีจิตสำนึกที่ดี	5	2.02	12

ตาราง 4.26 จำนวน ร้อยละ และการจัดอันดับของคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะ นักศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษา (ต่อ)

คุณลักษณะพลเมืองดี	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
13. มีน้ำใจ	15	6.07	7
14. เสียสละ	2	0.81	14
15. มีความอดทน	1	0.40	15
16. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	2	0.81	14
17. มีวินัย	12	4.86	8
18. ยอมรับความเปลี่ยนแปลง	2	0.81	14
19. ไม่สร้างความเดือดร้อน	7	2.83	10
20. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	10	4.05	9
21. รักษากฎระเบียบ	17	6.88	5
รวม	247	100.00	

จากตาราง 4.26 พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองใน ในฐานะนักศึกษาอันดับ 1 คือ การใช้หลักพุทธศาสนาพัฒนาตนเองและจิตใจ (ร้อยละ 14.17) อันดับ 2 คือมีความรับผิดชอบ(ร้อยละ 12.96) และอันดับ 3 คือตั้งใจเรียน(ร้อยละ 12.55)

4.3 คุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะนักศึกษาจากจำนวนผู้ตอบทั้งสิ้น 247 คน ปรากฏผลดังตาราง 4.27

ตาราง 4.27 จำนวน ร้อยละ และการจัดอันดับของคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะ สมาชิกของสังคมตามความคิดเห็นของนักศึกษา

คุณลักษณะพลเมืองดี	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. มีความกตัญญู	5	2.02	10
2. มีความพอเพียง	5	2.02	10
3. เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น	6	2.43	9
4. เคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	5	2.02	10
5. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	35	14.17	1
6. มีความซื่อสัตย์	14	5.67	5
7. มีส่วนร่วมทางการเมือง	1	0.40	13
8. มีส่วนร่วมในสังคมทำตัวให้เป็นประโยชน์	3	1.22	12
9. พัฒนาตนเองให้มีความรู้	6	2.43	9
10. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	17	6.88	4

ตาราง 4.27 จำนวน ร้อยละ และการจัดอันดับของคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองฐานะสมาชิกของสังคมตามความคิดเห็นของนักศึกษา (ต่อ)

คุณลักษณะพลเมืองดี	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
11. มีคุณธรรม	4	1.62	11
12. มีจิตสาธารณะ	12	4.86	6
13. มีน้ำใจ	18	7.29	3
14. มีระเบียบวินัย	9	3.65	8
15. ไม่สร้างความเดือดร้อน	24	9.72	2
16. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	12	4.86	6
17. รักครอบครัว	6	2.43	9
18. รักษากฎระเบียบ	35	14.17	1
19. รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่	11	4.45	7
20. รู้รักสามัคคี	11	4.45	7
21. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น	5	2.02	10
22. สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ	3	1.22	12
รวม	247	100.00	

จากตาราง 4.27 พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองในฐานะสมาชิกในสังคมอันดับ 1 คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรักษากฎระเบียบ(ร้อยละ 14.17) อันดับ 2 คือไม่สร้างความเดือดร้อน(ร้อยละ 9.72) และอันดับ 3 คือมีน้ำใจ(ร้อยละ 7.29)

4.4 บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีจากผู้ตอบทั้งสิ้นจำนวน 225 คน ปรากฏผลดังตาราง 4.28

ตาราง 4.28 บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามความคิดเห็นของนักศึกษา

บทบาทของมหาวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี	13	5.78	6
2. จัดกิจกรรมความเป็นผู้นำ	2	0.89	12
3. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ครู และนักศึกษา	4	1.78	10
4. จัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม	85	37.78	1
5. จัดอบรมหน้าที่พลเมือง	24	10.67	3
6. ฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ	34	15.11	2
7. พัฒนาคุณภาพการศึกษา	6	2.66	8
8. พัฒนาคุณภาพนักศึกษา	5	2.22	9
9. มีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม	19	8.44	4
10. มีกิจกรรมทางศาสนา	2	0.89	12
11. ส่งความสามัคคี	11	4.89	7
12. ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาในการทำความดี	16	7.11	5
13. อบรมให้ความรู้	4	1.78	11
รวม	225	100.00	

จากตาราง 4.28 พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาอันดับ 1 คือ การจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ 37.78) อันดับ 2 คือฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ(ร้อยละ 15.11)และอันดับ 3 การจัดอบรมหน้าที่พลเมือง (ร้อยละ 10.67)

5.ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ในมุมมองผู้บริหาร มีดังนี้
ลักษณะพลเมืองดีโดยทั่วไป

การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน ยอมรับกฎ กติกาของสังคม มีความกล้าทางจริยธรรม สำนึกในความกตัญญู รู้คุณค่าต่อผู้มีพระคุณทุกระดับและประเทศชาติ ส่วนลักษณะเฉพาะตนที่ควรมีคือ ซื่อสัตย์ มีวินัย ขยัน ประหยัด เสียสละ เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น รวมถึงการมีจิตสาธารณะ

ลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษามี

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครมีความเคารพผู้ใหญ่ผู้อาวุโส เคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้ผิดชอบชั่วดี อดทน มีความคิดสร้างสรรค์ สุภาพ มีสำนึกความเป็นไทย และมีมนุษยสัมพันธ์

ลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาขาด

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครขาดการให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา ความมีวินัยในตนเองโดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม การพูดจาด้วยภาษาที่เหมาะสม การใฝ่รู้ ค้นคว้าเพิ่มเติม

ลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาควรมี

ทักษะพื้นฐาน นักศึกษาควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ขยัน ประหยัด มีความกล้าทางจริยธรรม เสียสละ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความเสียสละ รักความสะอาด และมีความกตัญญู

ทักษะความรู้และทักษะวิชาการ นักศึกษาควรมีนิสัยใฝ่รู้การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และรู้จักใช้วิจารณ์ญาณในการรับข่าวสาร

ทักษะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นักศึกษาควรรู้สิทธิหน้าที่ของตนและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและยุติธรรม เคารพกติกาของสังคม เคารพกฎหมาย ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ทักษะสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาควรสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย เกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ ยอมรับในความแตกต่าง อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ด้านเศรษฐกิจ นักศึกษาควรรู้จักฐานะของตนเอง ประมาณตน ประกอบอาชีพสุจริต นิยมใช้ของไทย ใช้ชีวิตพอเพียง ควรออมเงิน

ปัจจัย/เงื่อนไขที่มีผลต่อลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา

- 1.ครอบครัว การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่
- 2.สถาบันการศึกษา หลักสูตร การอบรมสั่งสอน กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมสนับสนุนตลอดจนครูอาจารย์ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกศิษย์
- 3.สังคม สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆต้องช่วยกันรณรงค์

6. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

6.1 ความสำคัญของการพัฒนาลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา

ผู้บริหารต่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้นักศึกษามีสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนักศึกษาคืออนาคตของสังคม ของประเทศชาติ ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมมือกันปลูกฝังและสร้างความตระหนักให้แก่ตัวเด็กโดยฝึกให้เป็นนิสัย

6.2 มหาวิทยาลัย : หน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบต่อกระบวนการพัฒนาความเป็นพลเมือง

ผู้บริหารมองว่าหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบต่อกระบวนการพัฒนาความเป็นพลเมือง คือ ฝ่ายวิชาการร่วมกับกิจการนักศึกษา ซึ่งอาจทำได้ในหลายรูปแบบ อาทิ การบูรณาการ/สอดแทรกในรายวิชาการ จัดหลักสูตรรายวิชา การจัดกิจกรรม/โครงการเฉพาะ กระบวนการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ใช้กิจกรรมเป็นกลไกขับเคลื่อน กระบวนการจัดกิจกรรมนักศึกษา กระบวนการทางศาสนา กระบวนการทางสังคม และกระบวนการวัดและประเมินผล ได้แก่

- 1 สร้างหลักสูตรที่พัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นต้นแบบที่ดีแก่บุคคลอื่น มีจิตสำนึกเพื่อสังคมและประเทศชาติ
- 2 ปรับหลักสูตรโดยสอดแทรกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้อง และลักษณะชีวิตที่ดีให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่โดยให้ความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ
- 3 เอื้อให้นักศึกษามีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์พร้อมกับรอบรู้สหวิทยาการ
- 4 สร้างจิตสำนึกให้นักศึกษามีจิตอาสาเพื่อส่วนรวม
- 5 ปรับรูปแบบการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและช่วยให้นักศึกษาคิดเป็นวิเคราะห์เป็นและสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้

6.3 การสร้างหลักสูตรการเรียนความเป็นพลเมืองดีด้วยกิจกรรม

ผู้บริหารมีความเห็นว่าควรส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ กิจกรรมมหาวิทยาลัย กิจกรรมคณะ กิจกรรมสาขาวิชา รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยตามความสนใจของนักศึกษา

6.3.1 วิธีการ

- 1) กำหนดความสำคัญของนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรม เช่น การเป็นประธานจัดงาน การเป็นกรรมการ หรือเป็นผู้ร่วมงาน
- 2) กำหนดหน่วยชั่วโมง
- 3) กำหนดหน่วยกิจกรรม
- 4) อาจกำหนดช่วงชั้นปีการศึกษาที่เข้าร่วม

5). อาจกำหนดกิจกรรมที่ต้องเข้าร่วม

6.3.2 ลักษณะกิจกรรม

1). เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี การเสริมทักษะและประสบการณ์ชีวิตต่างๆที่ถูกต้องขึ้น ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้การเรียนรู้จากกิจกรรมต่างๆไปพัฒนาในด้านเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกที่ดี ตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีการพัฒนาบุคลิกภาพ เข้าใจการทำงานเป็นทีม มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำรงชีพในอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งมีจิตอาสา สำนึกและรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

2). กิจกรรมต่างๆได้แก่ กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมกีฬา และสร้างเสริมสุขภาพ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสภาพแวดล้อม กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสดงความเป็นพลเมืองดีในด้านต่างๆ เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตตามปณิธานมหาวิทยาลัยที่พึงประสงค์

6.3.3 ยุทธศาสตร์ของปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ

- 1). กลวิธีการสอนของอาจารย์
- 2). กลวิธีให้นักศึกษามีส่วนร่วม
- 3). กลวิธีการวัดและการประเมินผล

ทั้งนี้อยู่บนฐานคิดของการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.3.4 เทคนิควิธี

- 1). เน้นการเรียนรู้มากกว่าการสอน
- 2). การพัฒนาทักษะและเจตคติมากกว่าสอนเนื้อหา
- 3). การเรียนเป็นทีมมากกว่าเรียนแต่ละบุคคล
- 4). ปรับจากการสอบแบบบรรยายไปสู่การใช้โครงการเป็นฐานการเรียนรู้
- 5). การเรียนไม่ได้จำกัดในห้องเรียน
- 6). ผู้เรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้มีความเป็นพลเมืองที่ดีมีจริยธรรมคิด

วิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ดี

6.3.5 บทบาทของครูอาจารย์

1). ครูอาจารย์ต้องปฏิบัติบทบาทและหน้าที่ตามจรรยาบรรณของอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะการเป็น “ครูต้นแบบ” ในความเป็นพลเมืองดี

2). กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีร่วมกันและเป็นไปในแนวเดียวกัน

3). ควรวางแผนหรือกำหนดลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาให้ชัดเจนในแผนการสอน มีการสอดแทรกการสอนคุณธรรมจริยธรรมและดำเนินการประเมินในทุก รายวิชาศึกษา และพัฒนากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

6.3.6 บทบาทของนักศึกษา

- 1). ควรสร้างจิตสำนึกและตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน
- 2). ให้ความสำคัญกับการใฝ่รู้และการพัฒนาตนเองในการฝึกฝนให้เป็นคนดี

คนเก่ง และมีประโยชน์ต่อสังคม รวมถึงก้าวทันความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระแส
โลกาภิวัตน์

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำแนกตามภูมิหลังของนักศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ 1)ผู้บริหารระดับรองอธิการบดีด้านกิจการนักศึกษา ผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา และรองคณบดีด้านกิจการนักศึกษา 2) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2555/2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าที่ ค่าเอฟ หากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe test และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.31) กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 31.12) ในคณะบริหารธุรกิจ (ร้อยละ 25.94) มีผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา 2.50 – 2.99 (ร้อยละ 33.14) ปัจจุบันพักอาศัยบ้านตนเอง (ร้อยละ 58.50) โดยผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 32.28) มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท (ร้อยละ 37.75) นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง (ร้อยละ 65.99) และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (ร้อยละ 57.35)

2. นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสังคมและวัฒนธรรม (\bar{X} = 4.13) รองลงมา คือด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย และด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา (\bar{X} = 4.07 และ \bar{X} = 3.95 ตามลำดับ) ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้

ด้านคุณลักษณะพื้นฐาน นักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีความซื่อสัตย์สูงสุด (\bar{X} = 4.45) และความมั่งคั่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.53)

ด้านความรู้และทักษะนักศึกษาสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.19) และมีนิสัยใฝ่รู้ คำนว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.66)

ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.25) ส่วนเรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.82)

ด้านสังคมและวัฒนธรรมนักศึกษาเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.48) ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 3.70)

ด้านเศรษฐกิจการเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.35)
ส่วนการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} =3.11)

3.เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำแนกตามภูมิภาคของนักศึกษาพบว่า

เพศที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมไม่แตกต่างกัน หากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า
เพศที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านคุณลักษณะพื้นฐานและด้านความรู้ ทักษะ แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ชั้นปีที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมไม่แตกต่างกัน หากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า
ชั้นปีที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
โดยชั้นปี 4 มีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจสูงกว่าชั้นปี 2

คณะที่ต่างกัน มีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01 โดยคณะที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านคุณลักษณะพื้นฐาน ด้านความรู้ทักษะ ด้าน
การเมือง และด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านสังคม
วัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและ
ออกแบบแฟชั่น คณะบริหารธุรกิจ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะ
ศิลปศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านการเมืองการปกครอง
ในระบบประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อาชีพผู้ปกครองของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมไม่แตกต่างกัน หากเมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า อาชีพผู้ปกครองของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้านการเมือง
การปกครองในระบบประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ปกครอง
ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน ข้าราชการเกษียณ รัฐวิสาหกิจและว่างงานมี
คุณลักษณะพลเมืองดีด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ปกครองที่ประกอบ
อาชีพในภาคเอกชน

ความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความเชื่อมั่นของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะพลเมืองดีด้าน
คุณลักษณะพื้นฐาน ด้านการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความรู้
ทักษะ และด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนผลการเรียน สถานที่พัก รายได้ และการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษาที่ต่างกันมีคุณลักษณะ
พลเมืองดีไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามความคิดเห็นของนักศึกษา

คุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุดตามความคิดเห็นของนักศึกษา คืออันดับแรก คือ ซื่อสัตย์ อันดับ 2 คือมีน้ำใจ และอันดับ 3 เป็นคนเก่งและคนดี

คุณลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาควรพัฒนาในฐานะนักศึกษาอันดับแรกคือ การใช้หลักพุทธศาสนาพัฒนาตนเองและจิตใจ อันดับ 2 คือมีความรับผิดชอบ และอันดับ 3 คือการตั้งใจเรียน

คุณลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาเห็นว่าควรพัฒนาในฐานะสมาชิกในสังคมอันดับแรกคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรักษากฎระเบียบ อันดับ 2 คือการไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และอันดับ 3 คือการมีน้ำใจ

นักศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา อันดับ 1 คือ การจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรม อันดับ 2 คือฝึกอบรบการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและ อันดับ 3 การจัดอบรมหน้าที่พลเมือง

5. ในความคิดเห็นของผู้บริหารของมหาวิทยาลัยต่อลักษณะพลเมืองดีโดยทั่วไป พบว่า

พลเมืองดีหมายถึง ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ยอมรับกฎ กติกาของสังคมมีความกล้าทางจริยธรรมสำนึกในความกตัญญู รู้คุณค่าผู้มีพระคุณทุกระดับและประเทศชาติซื่อสัตย์มีวินัย เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่นขยันประหยัดเสียสละ

ลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษามี ได้แก่ เคารพผู้ใหญ่ผู้อาวุโสเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้ผิดชอบชั่วดี อดทน มีความคิดสร้างสรรค์ สุภาพ และมีสำนึกความเป็นไทย

ลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาขาด ได้แก่การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม การพูดจาด้วยภาษาที่เหมาะสม และการใฝ่รู้ ค้นคว้าเพิ่มเติม

ลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาควรมี **ด้านทักษะพื้นฐาน** ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริตความมีวินัย ขยันประหยัดมีความกล้าทางจริยธรรม**ทักษะความรู้** ได้แก่ ใฝ่รู้การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมการประยุกต์ใช้ความรู้คิดวิเคราะห์รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรู้จักใช้วิจารณ์ญาณในการรับข่าวสาร **ทักษะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย** ได้แก่ รู้สิทธิหน้าที่ของตนและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและยุติธรรมเคารพกติกาของสังคมเคารพกฎหมาย ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น**ทักษะสังคมและวัฒนธรรม** ได้แก่ สำนึกและภูมิใจในความเป็นไทยเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ**ด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ รู้จักฐานะของตนเองประกอบอาชีพสุจริตนิยมใช้ของไทยใช้ชีวิตพอเพียงและควรออมเงิน

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้นักศึกษาเป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นมีวินัยเคารพกฎกติกาสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายมีความกล้าหาญทางจริยธรรมในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง สำนึกในความกตัญญูรู้คุณค่าคนและบุคคล

ปัจจัย/เงื่อนไขที่มีผลต่อลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษาได้แก่ ครอบครัว การอบรมสั่งสอน และการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่สถาบันการศึกษา หลักสูตร การอบรมสั่งสอน กิจกรรมการเรียน การสอน กิจกรรมสนับสนุนตลอดจนครูอาจารย์ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกศิษย์สังคมน สือ ประชาสัมพันธ์ต่างๆต้องช่วยกันรณรงค์

6.แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระ นคร

1 สร้าง /ปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นต้นแบบที่ดีแก่บุคคลอื่น มีจิตสำนึกเพื่อสังคมและประเทศชาติ โดยให้มีความสมดุลระหว่าง ทฤษฎีกับการปฏิบัติ และเอื้อให้นักศึกษามีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์พร้อมกับรอบรู้สหวิทยาการ ทั้งนี้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและช่วยให้นักศึกษาคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ ไปประยุกต์ใช้

2. การสร้างหลักสูตรการเรียนความเป็นพลเมืองดีด้วยกิจกรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ กิจกรรมมหาวิทยาลัย กิจกรรมคณะ กิจกรรมสาขาวิชา รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยตามความสนใจของนักศึกษา โดยกำหนดความสำคัญของนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรม เช่น การเป็นประธานจัดงาน การเป็นกรรมการ หรือเป็นผู้ร่วมงาน กำหนดหน่วยชั่วโมง/หน่วยกิจกรรม/กำหนดช่วงชั้นปีการศึกษาที่เข้าร่วม รวมถึงกำหนดกิจกรรมที่ต้องเข้าร่วม

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครต่อ คุณลักษณะพลเมืองดีพบว่านักศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองดีโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของปภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย (มปป.) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน โรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีที่พบว่านักเรียนระดับปวช.1-3 มีความเป็นพลเมืองดี อยู่ในระดับสูง

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครต่อ คุณลักษณะพลเมืองดีว่าคุณลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาควรพัฒนาในฐานะนักศึกษาอันดับแรก คือ การใช้หลักพุทธศาสนาพัฒนาตนเองและจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารที่ว่า กิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่พัฒนานักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองดี ได้แก่ อบรมคุณธรรม จริยธรรม แสดงให้เห็นว่าทั้งผู้บริหารและนักศึกษามีความเห็นตรงกันในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ดพ.ศ. 2555 – 2559 ใน ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครูคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและ สถานศึกษา มีกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นพลเมืองดีในระบบการศึกษา

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครต่อความหมายคุณลักษณะพลเมือง ที่พบว่าพลเมืองดีหมายถึง ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ยอมรับกฎ กติกาของสังคม มีความกล้าทางจริยธรรมสำนึกในความกตัญญู รู้คุณค่าต่อผู้มีพระคุณทุกระดับ และประเทศชาติ ซื่อสัตย์ มีวินัย เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น ขยัน ประหยัด เสียสละ จะเห็นได้ว่าเป็นมุมมองในคุณลักษณะที่เป็นลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับไกรยุทธ ธีรยานันท์ (2531:30-41) วลัย พาณิช (2542:226-235) สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : online และวิชัย ภูโยธินและคณะ (2551) ที่เห็นตรงกันว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองจะต้องมีคุณธรรมในลักษณะดังกล่าว อันเป็นวัตถุประสงค์ของการพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีที่ต้องการให้เป็นผู้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อปลูกฝังทักษะการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพื่อปลูกฝังความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายเพื่อปลูกฝังให้มีทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อสังคม

4. ผลการศึกษาที่พบว่า คุณลักษณะพลเมืองดีที่มีความสำคัญที่สุดตามความคิดเห็นของนักศึกษา อันดับแรก คือซื่อสัตย์ อันดับ 2 คือมีน้ำใจ และคุณลักษณะพลเมืองดีที่นักศึกษาเห็นว่าควรพัฒนาในฐานะสมาชิกในสังคมอันดับแรก คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรักษากฎระเบียบ ทำให้เห็นว่านักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญความซื่อสัตย์ มีน้ำใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการรักษากฎระเบียบ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นสอดคล้องกับที่มหาวิทยาลัยกำหนดพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่นักศึกษาพึงมี ตามประกาศของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการประมวลแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครต่อคุณลักษณะพลเมืองดีพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านทักษะพื้นฐาน ด้านความรู้และทักษะวิชาการ ด้านการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยจึงควรดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการดำเนินงานพัฒนาความเป็นพลเมืองดีที่ชัดเจน โดยจัดให้เป็นแผน / วาระสำคัญของมหาวิทยาลัย (University Agenda) เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของมหาวิทยาลัยและการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณาจารย์เพิ่มขึ้น

2. ทำแผนยุทธศาสตร์หรือแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี โดยจัดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการบทบาทของอาจารย์ หลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบทบาทนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยและเผยแพร่ให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยทราบเพื่อตระหนักถึงเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

4. ควรทบทวนภารกิจการศึกษาปฏิบัติงานของอาจารย์โดยเน้นความตระหนักและความสำคัญของการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้เพราะอาจารย์เป็นต้นแบบของนักศึกษา

5. กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของแต่ละสาขาวิชาให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

ควรจัดทำแผนพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้น ได้แก่

1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์และกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มหาวิทยาลัยต้องการปลูกฝังให้กับนักศึกษา
2. จัดโครงการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. กำหนดเป้าหมายคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย
4. กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษา
5. กำหนดตัวบ่งชี้และพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านความเป็นพลเมืองดีอย่างชัดเจน
6. กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักศึกษา
7. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามดูแลและประเมินภาพรวมทั้งประสานความร่วมมือในการดำเนินการกิจด้านการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของมหาวิทยาลัย
8. บูรณาการการประกันคุณภาพกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาและกระบวนการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตบัณฑิต ในคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายคุณลักษณะบัณฑิตได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และควรมีคำถามปลายเปิดและสัมภาษณ์ร่วมด้วยซึ่งแนวความคิดจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา
2. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนในแต่ละช่วงระดับชั้นการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2535. *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. 2542. *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ*.

กรุงเทพมหานคร

: ครูสภา.

_____. 2544. *คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง-ศีลธรรม: ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ :

_____. 2542. *แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

_____. 2543. *การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด: แนวทางสู่การปฏิบัติ เอกสารชุดปฏิรูปการเรียนรู้ลำดับที่ 2 โครงการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. สืบค้นจาก

<http://www.rmutp.ac.th>.

กิตติศักดิ์ ปรกติ.. 2555 . *เอกสารประกอบการอภิปราย ความสำคัญของพลเมืองต่อการพัฒนาประชาธิปไตย*

ไทยในการประชุมวิชาการของสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ระหว่างวันที่ 22-24

มีนาคม 2555 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2541. *มองฝันวันหน้า : วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2560*. กรุงเทพฯ: ซีมีเดีย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ และคณะ.2546. *ภาพอนาคตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย*. กรุงเทพฯ :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

คณะกรรมการนโยบายและการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. มปป. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา*

เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการนโยบายและการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. มปป. *ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา*

เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. เข้าถึงได้จาก <http://www.onec.go.th>.

จันทนา บุญญาวัฒน์. 2549. *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้น*

มัธยมปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพทุธง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ

วัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จิราพร พรายมณี และคณะ.2550. *รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นมนุษย์และ*

พลเมืองดีของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2545. *คู่มือการเรียนการสอนพลเมือง-พลโลก : การบูรณาการการเรียนรู้จาก*

ประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.

_____. *การสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย*. [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2554 สืบค้นจาก

<http://www.manager.co.th>

- ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2522. จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. รายงานการสัมมนาโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2550. กฎหมายกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในวารสารพัฒนาสังคม .ปีที่ 9 ฉบับที่ 1(1-29)
- นฤมล โอสธานุเคราะห์. 2549. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- นุชสุดา เสริมสมรรถ. 2544. การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย. 2553. ความเป็นพลเมืองของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. 2550. สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. 2546. วิถีมุขยในศตวรรษที่ 21 สู่ภพภูมิใหม่แห่งการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี.
- _____. 2551 การสัมมนาเรื่อง เส้นทางสู่ความเข้มแข็ง...การเมืองภาคพลเมือง จัดโดย สถาบันพระปกเกล้าและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2551
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2556. คู่มือการจัดกิจกรรมในรายวิชาเพื่อสร้าง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสู่การปฏิบัติ” 15 มีนาคม 2556.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. พลเมืองศึกษา (Civic Education): พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”. (2553): [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 11 ธันวาคม 2554 สืบค้นจาก <http://social.obec.go.th/node/64>
- ปรีชา ตงมณี. 2531. หน้าที่พลเมืองดีกับสภาพและการแก้ไขปัญหาสังคม ใน สารพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 75 มัย. 31(19-24)
- พรพรรณ วีร์ปรียากร. 2543. การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย. ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย. เข้าถึงได้จาก <http://www.nucha.chs.ac.th/1.1> htm#การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี
- มาตรฐานการศึกษาชาติ. 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.area.obec.go.th/petchabusi> 2/ed.standard.htm.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด.
- ฤชุตา เทพยากุล. 2554. การศึกษาวิชาความเป็นพลเมือง ในวารสารเรียนรู้ประชาธิปไตย ปีที่ 3 ฉบับที่ 9 มกราคม -มีนาคม 2554.
- วลัย พานิช.2542. ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ประมวลบทความการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันทนา จันทพันธ์. 2552. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อภาคการเมือง: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วิชัย ภูโยธิน และคณะ. 2551. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. 2544. จิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ดุสิตมหาบัณฑิต (ประชากรศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิรัตน์ บัวขาว. 2541. หลักสูตรยุคโลกาภิวัตน์ ในวารสารความรู้วิชาการ (กันยายน 2541 หน้า 2-7)
- วีรพงษ์ นกน้อย . 2546. ลักษณะความเป็นพลเมืองดี : กรณีศึกษานิติระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรัญญู หมั่นทรัพย์. มปป. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง.เข้าถึงได้จาก <http://www.kpi.ac.th.kpith/pdf>
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2548. รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2555. การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในการประชุมวิชาการของสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 22-24 มีนาคม 2555 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ.
- สมพงษ์ จิตระดับ. 2546. รายงานคุณลักษณะและวิถีการเรียนรู้ของเยาวชนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำคูณสภา.
- สมพร ใซ้บางยาง. 2556. บทความพิเศษ พลังพลเมืองร่วมสร้างประเทศไทยให้น่าอยู่ ใน หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ประจำวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. มปป. คุณลักษณะของพลเมืองดีในศตวรรษที่ 21 . เอกสารยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษที่ 21 . เข้าถึงได้จาก <http://www.kpi.ac.th>.
- สิริวรรณ ศรีพหล. 2552. การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสื่อประสมสำหรับครูสังคมศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543. *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. 2552 . *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ*.
_____. *คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรี*.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548. *แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. 2554. *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)*. กรุงเทพมหานคร:
พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. มปป. *แผนพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 2555-*
2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. 2549. *มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ.

สุทธิพร บุญส่งและคณะ. 2550. *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง*
ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน สำหรับนักศึกษาสายอาชีวศึกษา. เข้าถึงได้จาก
<http://www.research.ac.th>.

สุมน อมรวิวัฒน์และคณะ. 2545. *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่อง: รูปแบบที่คัดสรร*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุรวุฒิ ปัดไธสง. 2542. *การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมือง : รากแก้วกระบวนการสร้างประชาสังคม ใน ขบวนการ*
ประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง (95-115)

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. 2543. *ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับ*
บุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย : การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2553. *คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพฯ: พรีเมียด.

อุดม พรหมพันธ์ใจ. 2545. *คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เยาวชนได้รับจากการเข้าร่วมงานนาร่องชุมชน*
ลูกเสือโลก ครั้งที่ 20 ในทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา.
วิทยานิพนธ์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

อุบลรัตน์ เฟ็งสสิต. 2533. *ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม เรื่อง คุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังนักศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังนักศึกษา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่แสดงถึงสถานภาพท่านตามความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ชั้นปีที่ศึกษา () ชั้นปีที่ 1 () ชั้นปีที่ 2
() ชั้นปีที่ 3 () ชั้นปีที่ 4
3. คณะที่ศึกษา
4. ผลการเรียนเฉลี่ยในภาคการศึกษาที่ผ่านมา
() ต่ำกว่า 2.00 () 2.00 - 2.49 () 2.50 - 2.99
() 3.00 - 3.49 () 3.50 - 4.00
5. สถานที่พักอาศัยในปัจจุบัน
() บ้านตนเอง () หอพัก
() บ้านญาติ () อื่นๆ (ระบุ).....
6. อาชีพผู้ปกครอง
() รับราชการ () รับจ้าง () ทำงานเอกชน
() ค้าขาย () เกษตรกรรม () อื่นๆ (ระบุ).....
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครอง
() ต่ำกว่า 10,000 บาท () 10,000 - 20,000 บาท
() 20,001 - 30,000 บาท () 40,001 - 50,000 บาท
() 50,000 บาท ขึ้นไป
8. ท่านคิดว่าตนเองมีความเชื่อมั่นระดับใด

- () เชื่อมั่นในตนเองน้อยที่สุด () เชื่อมั่นในตนเองน้อย
 () เชื่อมั่นในตนเองปานกลาง () เชื่อมั่นในตัวเองมาก
 () เชื่อมั่นในตัวเองที่สุด

9. ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านมีการอบรมเลี้ยงดูอย่างไร

- () ปกป้อง () ประชาธิปไตย () ปล่อยตามสบาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามความคิดเห็นของท่านหรือตามความเป็นจริง

ระดับความคิดเห็น/ระดับความเป็นจริง

- 5 = เห็นด้วย / เป็นจริงมากที่สุด
 4 = เห็นด้วย / เป็นจริงมาก
 3 = เห็นด้วย / เป็นจริงปานกลาง
 2 = เห็นด้วย / เป็นจริงน้อย
 1 = เห็นด้วย / เป็นจริงน้อยที่สุด

นิยามความหมาย คุณลักษณะพลเมืองดี หมายถึง ลักษณะที่เหมาะสมในทางที่ดีของบุคคล 5 ด้านได้แก่

คุณลักษณะพื้นฐาน คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ คุณลักษณะด้านสังคมและ
 วัฒนธรรม คุณลักษณะด้านการเมืองการปกครอง และคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจ

ข้อความ	5	4	3	2	1
ด้านคุณลักษณะพื้นฐานของนักศึกษา					
1. ขยัน _____					
2. มีวินัย _____					
3. ซื่อสัตย์ _____					
4. สุขภาพ _____					
5. สะอาด _____					
6. มีความอดทน _____					
6. มีน้ำใจ _____					
7. มัธยัสถ์ _____					
8. มีมนุษยสัมพันธ์ _____					
9. มีความคิดสร้างสรรค์ _____					
10. มีความกล้าทางจริยธรรม _____					
11. สามัคคี _____					

ด้านความรู้ และทักษะ					
1. มีนิสัยใฝ่รู้ ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ _____					
2. สามารถประยุกต์ความรู้ที่มี นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ _____					
3. สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล _____					
4. สนใจในข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น _____					
5. ใช้วิจารณ์ญาติต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ได้รับ _____					
6. รู้จักเลือกรับวิทยาการจากภายนอก _____					
7. สามารถรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ _____					
8. สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่างๆ _____					
9. มีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ท่านเรียน _____					
10. สามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี _____					
11. มีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม					

ข้อความ	5	4	3	2	1
ด้านการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย					
1. รู้และเข้าใจในสิทธิของตน _____					
2. ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกัน _____					
3. ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคม _____					
4. เคารพในความแตกต่าง _____					
5. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น _____					
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น _____					
7. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี _____					
8. มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ส.ส การออกเสียงประชามติ _____					
9. เรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรม _____					
10. แก้ปัญหาขัดแย้งด้วยสันติวิธี _____					
ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
1. มีความสำนึกในความเป็นไทย _____					
2. เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย _____					
3. อารงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย _____					
4. มีจิตสาธารณะ เช่น ไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะ _____					
5. บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่น บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย _____					

6 สามารถถ่ายทอดคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสู่บุคคลอื่นได้					
7. เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์					
8. พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า					
9. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ					
ด้านเศรษฐกิจ					
1. รู้และเข้าใจในพื้นฐานเศรษฐกิจของประเทศ					
2. นิยมใช้ของไทย					
3. ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ					
4. ใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง					
5. รู้จักฐานะการเงินของตน					
6. มีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน					
7. เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต					
8. ทำบัญชีรายรับรายจ่าย					
9. เป็นผู้ผลิต/ผู้บริโภคที่ดี					

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

1. นักศึกษาคิดว่าคุณลักษณะพลเมืองดีคุณลักษณะใดมีความสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด

.....

2. นักศึกษาคิดว่าการพัฒนาให้มีคุณลักษณะพลเมืองดีที่ควรพัฒนาตนเองอย่างไร

ในฐานะนักศึกษา.....

.....

ในฐานะสมาชิกของสังคม.....

.....

3. นักศึกษาคิดว่ามหาวิทยาลัยควรมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษา

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยแบ่งรายละเอียดที่สอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองนักศึกษา

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา

กรอบเนื้อหาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

“**คุณลักษณะพลเมืองดี**” หมายถึง หมายถึง ลักษณะที่เหมาะสมในทางที่ดีของบุคคล 5 ด้าน ได้แก่

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านทักษะพื้นฐาน หมายถึง ขยัน มีวินัย ซื่อสัตย์ สุภาพ สะอาด มีความอดทน มีน้ำใจ มัธยัสถ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกล้าทางจริยธรรม และสามัคคี

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้และทักษะวิชาการ หมายถึง มีนิสัยใฝ่รู้มีนิสัยใฝ่รู้ ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สามารถประยุกต์ความรู้ที่มี นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สนใจในข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ใช้วิจารณ์ญาติต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ได้รับ รู้จักเลือกรับวิทยาการจากภายนอก สามารถรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่างๆ มีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ท่านเรียน สามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร และเทคโนโลยีใหม่ๆได้เป็นอย่างดี และมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง รู้และเข้าใจในสิทธิของตน ให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกัน ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของสังคม เคารพในความแตกต่าง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ส.ส การออกเสียงประชามติ เรียกร้องหรือต่อสู้ด้วยความเป็นธรรม แก้ปัญหาขัดแย้งด้วยสันติวิธี

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง มีความสำนึกในความเป็นไทยเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยธำรงรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยมีจิตสาธารณะ เช่น ไม่ทิ้งขยะตามที่สาธารณะ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่น บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย สามารถถ่ายทอดคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสู่บุคคลอื่นได้ เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า และเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจ หมายถึง รู้และเข้าใจในพื้นฐานเศรษฐกิจของประเทศ นิยมใช้ของไทย ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ ใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักฐานะการเงิน

ของตน มีเงินออมเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริต ทำบัญชีรายรับรายจ่าย และเป็นผู้ผลิต/ผู้บริโภคที่ดี

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
- 2. ประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมให้แก่นักศึกษา.....ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

1. คำว่า ลักษณะพลเมืองดี ในความคิดของท่าน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.ท่านคิดอย่างไรกับลักษณะพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ลักษณะพลเมืองดีที่ของนักศึกษามี

.....

.....

ลักษณะพลเมืองดีที่ของนักศึกษาขาด

.....

.....

3.ท่านคิดว่าคุณลักษณะพลเมืองใดที่นักศึกษาควรมี

- 1.ด้านทักษะพื้นฐาน.....

.....

2.ด้านความรู้และทักษะวิชาการ.....

.....
.....

3.ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย.....

.....
.....

4.ด้านสังคมและวัฒนธรรม.....

.....
.....

5.ด้านเศรษฐกิจ.....

.....
.....

4.ท่านคิดว่าควรพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีใดให้กับนักศึกษาเป็นอันดับต้นๆ

.....
.....
.....

5.ท่านคิดว่าปัจจัย/เงื่อนไขใดบ้างที่มีผลต่อการมีลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษา

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา

1.ท่านคิดว่าการพัฒนาลักษณะพลเมืองที่ดีให้กับนักศึกษามีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

2.ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัย/คณะ ได้มียุทธศาสตร์/กลยุทธ์/โครงการ กิจกรรม ใดบ้างที่พัฒนานักศึกษาให้มี
ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีและมีผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาให้มีลักษณะพลเมืองที่ดีดังกล่าว มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดของมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการขับเคลื่อนให้นักศึกษามีการพัฒนาลักษณะ
ความเป็นพลเมืองที่ดี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. เป้าประสงค์ของลักษณะพลเมืองที่ดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครในความคิดเห็น
ของท่าน เป็นอย่างไร และมีวิธีการอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม